

**Az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő (HUHN20035)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Debrecen
2020.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Kapocsi István

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Tóth Pál

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Hasznosi László

Közreműködő szakértők

Barna Péter

Lukács Attila

Dr. Horváth Roland

Dr. Magura Tibor

Máté Rudolf

Somlai Tibor

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Szigetvári Csaba

Varga András

Szabó Gyula

Tóth Pál

Tokaji Kitti

Barna Péter

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2020.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. A Natura 2000 fenntartási terv

1.	A terület azonosító adatai.....	5
1.1.	Név.....	5
1.2.	Azonosító kód.....	5
1.3.	Kiterjedés.....	5
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1.	Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2.	Jelölő fajok.....	5
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7.	Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1.	Természetvédelmi kezelési terv.....	7
1.7.2.	Településrendezési eszközök.....	7
1.7.3.	Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	7
1.7.4.	Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	7
1.7.5.	Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6.	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	7
1.7.7.	Egyéb tervek.....	7
2.	Veszélyeztető tényezők.....	9
3.	Kezelési feladatok meghatározása.....	21
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	21
3.2.	Kezelési javaslatok.....	22
3.2.1.	Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	23
3.2.2.	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	48
3.2.3.	Fajvédelmi intézkedések.....	48
3.2.4.	Kutatás, monitorozás.....	50
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	54
3.3.1.	Agrártámogatások.....	54
3.3.2.	Pályázatok.....	60
3.3.3.	Egyéb.....	60
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	60
3.4.1.	Felhasznált kommunikációs eszközök.....	61
3.4.2.	A kommunikáció címzettjei.....	61
3.4.3.	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	63

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Önbölyi-erdő és Fényi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20035
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1433,34 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

- 1.4.1 Jelölő élőhelyek**
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyeppetölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
 - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Magyar kökörccsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*)
- Magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- Hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Bátorliget, Önböly

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége(%)
		(ha)	(%)	
Bátorliget	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	552,80 ha	38,57%	16,61%
Ömböly	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	880,49 ha	61,43%	29,02%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület egy része 297,72 ha a Fényi-erdő Természetvédelmi Terület (kiterjedése: 297,72 ha) része (49/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Fényi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról).

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet. Erdőrezervátumként van nyilvántartva. A tervezési terület teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat magterület (99,62%) és pufferterület (0,38%) övezetével átfed.

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
„ex lege”láp	HNL110	Fényi-erdő-lápjai	49,57 ha	3,46%	1996. LIII. tv. a természet védelméről Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma (2012. január 13.)
Természetvédelmi Terület	49/TT/54	Fényi-erdő Természetvédelmi Terület (297,72 ha)	297,72 ha	20,77%	49/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Fényi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról
erdőrezervátum		Fényi erdőrezervátum	187,10 ha	13,05	tervezett erdőrezervátum
erdőrezervátum magterülete		Fényi erdőrezervátum, magterület	60,82 ha	4,24 %	tervezett erdőrezervátum
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	-	1427,84 ha	99,62%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.
országos ökológiai hálózat pufferterület övezet	PT	-	5,45 ha	0,38%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről 2018. évi CXXXIX törvény.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Fényi-erdő Természetvédelmi Terület kezelési terv dokumentációja 2007. A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról.
- Bátorliget község 15/2001. (XII.20.) önkormányzati rendelete Bátorliget helyi építési szabályzatáról.
- Ömböly Község Önkormányzat Képviselőtestületének 7/2011. (VII.20.) Önk. rendelete a Helyi Építési Szabályzatának változásáról és a Szabályozási Tervek elfogadásáról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

Az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Nyírségi Vadgazdálkodási tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadók.

FÉNYI Vadásztársaság, Bátorliget (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-857150-109) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: SZ-10/83/01335-2/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási vízterület nem található, így halgazdálkodási terv sem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Szamos-Kraszna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a TIVIZIG és a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016. április. Érvényes: 2027-ig.

(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Magyar kőöröcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) fajmegőrzési terve. Kiadta: KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és

Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós
Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra, és milyen módon gyakorol hatást?
G08	Hal- és vadállomány kezelése	H	100	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A jelentős létszámú vadállomány a tölgy-makk, a természetes újulat és a fiatalosok elfogyasztásával jelentősen csökkenti az erdő felújulóképességét. A vaddisznóállomány kártétele a túrás, talajforgatás miatt gyomosodás és egyes inváziós fajok terjedésének komoly forrása. Különösen a tervezési terület országos jelentőségű védett területein jelentős a kedvezőtlen vadhatás, mivel ott alacsony a vadászati gyakoriság, ezért mintegy „vadkamraként” működik.</p> <p>Magyar kökőrcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfajok élőhelyén igen jelentős vadhatás tapasztalható. Az eleve kis területre koncentrálódó populációk területén jellemző és visszatérő probléma a vaddisznótúrás. Az állatok kitúrják a talajból a növényeket, és a felszaggatott gyeptermésben utat nyitnak az inváziós- és gyomfajok terjedésének.</p>
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	5	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); A selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), és szűkebb elterjedéssel a bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) jelenleg kis mennyiségben van jelen, főként a fiatalosokban és a felújításokban, ahol ápolás hiányában megakadályozhatják a jelölő élőhely megfelelő természetességű kifejlődését.</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	H	75	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Az intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok közül spontán terjedés révén jelenleg az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>) szinte kivétel nélkül minden jelölő</p>

			<p>élőhelynek minősülő és tájidegen fafajú erdőrézletben jelen van, idős, fiatalos állományokban és felújításokban is, olykor igen nagy tömegben. Széles körben elterjedt emellett a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>); szűkebb elterjedéssel jellemezhető a nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), a bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), az amerikai alkörmös (<i>Phytolacca americana</i>) és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>). A felsorolt fajok többfelé jellemzőek, néhol tömegesek. Az intenzíven terjedő fajok leginkább a felritkuló lombkoronájú, szárazabb tölgyesekben érvényesülnek, ahol megfelelő beavatkozás nélkül akácos-kései meggyes, nitrofil aljnövényzetű, leromlott, a jelölő élőhely megsemmisüléséhez vezető állapotok alakulnak ki. Legkevésbé a kettős, zárt lombkoronájú vagy dús cserjeszintű keményfaliget jellegű állományokban jutnak érvényre az inváziós fajok, jóllehet hosszabb távon a zöld juhar nagyobb mértékű elszaporodásával itt is lehet számolni. Jelentős invázió tapasztalható ezen kívül a felújításokban és a nem megfelelően záródó fiatalosokban, ahol ápolás hiányában megakadályozhatják a jelölő élőhely megfelelő természetességű kifejlődését.</p> <p>A vadvédelmi kerítések nyomvonala a kerítésépítéssel járó bolygatás és a korlátozott kezelési lehetőségek miatt inváziós és gyomfajok terjedési forrása.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Egyes biotópok természeti állapotának általános romlása (például szukcesszió eredményeként), illetőleg helytelen erdészeti beavatkozások vagy egyéb eredetű káros tevékenységek következtében inváziós növényfajok jelennek meg a faj élőhelyeit képező egyes erdőtagokban. A díszes tarkalepke állományai szempontjából ez a folyamat főként azért jelenthet veszélyt, mert az özönnövények terjedése a lepkefaj tápnövényeinek egyidejű visszaszorulását eredményezheti, tehát az ilyen folyamatok hátrányosan befolyásolják (illetve hosszútávon akár meg is szüntethetik) a lárvák táplálkozási lehetőségeit. A faj tápnövényei közül a veronika-félék [borostyánlevelű veronika (<i>Veronica hederifolia</i>), valamint esetenként a hosszú levelű veronika (<i>Veronica longifolia</i>) tekintetében az aranyvesszők [például a kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>) vagy a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)], míg a magyar-, illetve a magas kőris vonatkozásában például az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) vagy a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) terjedése értékelhető veszélyforrásként. A vizsgált élőhelyek természeti minőségének romlásában jelentős szerepe van továbbá a kései meggynek (<i>Prunus serotina</i>), a fekete diónak (<i>Juglans nigra</i>), a gyalogakácnak (<i>Amorpha fruticosa</i>), a selyemkórónak (<i>Asclepias syriaca</i>) és a fenyvesek térnyerésének is.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az idegenhonos inváziós fajok jelenléte negatív hatással van a jelölő, ill. jelölő státusra javasolt</p>
--	--	--	--

				bogárfajokra, hiszen ezek az idegenhonos inváziós fajok a vizsgált bogaraknak nem élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik, továbbá az idegenhonos, inváziós fajok kedvezőtlenül átalakíthatják az őshonos fajú erdőállományok szerkezetét, megakadályozhatják az őshonos fajok természetes felújulását, hozzájárulva ezzel a vizsgált bogárfajok élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeinek csökkenéséhez.
				Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): főként fásszárú inváziós fajok terjedése közvetlenül veszélyezteti a faj állományát.
K02	Lecsapolás	H	100	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepteptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A területen a lecsapoló csatornák működésével összefüggő talajvízszint-csökkenés minden jelölő erdei élőhelytípusra erős átalakító hatással van. Az erdőalkotó fajok felújulóképessége, növekedése a kiszáradás következtében erősen gátolt, az idős állományok egészségi állapota romlik, a más termőhelytűrő képességű inváziós fásszárúak versenyhelyzete javul. Az átalakulás az erdő minden szintjét érinti, elsősorban a nedvességkedvelő erdei karakterfajok eltűnésével lehet számolni. A keményfaligetek látszólag nagyobb stabilitást mutatnak a szárazabb körülmények között is, viszont a felújításokban már ebben az esetben is komoly problémák mutatkoznak. Felújítások során a termőhely szárazodása miatt az erdőfelújítás célállományaként a kocsányos tölgyes nem kivitelezhető, legfeljebb elegyes kocsányos tölgyes. A tájidegen fajú állományok szerkezetátalakítása szintén a kiszáradás miatt gyakran nem megfelelően kivitelezhető.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Az élőhely lecsapoló csatornák működésével összefüggő száradása következtében fokozatosan megváltozhat a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma, továbbá a tartós vízhiány károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését. A száradás tehát fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A lecsapoló csatornák működésével összefüggő kiszáradás negatív hatással van a jelölő bogárfajokra, hiszen a vizsgált bogárfajok élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeül szolgáló őshonos fajú erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.</p> <p>Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>): A területen hosszabb ideje tartó, a lecsapoló csatornák működésével összefüggő talajvízszint-csökkenés, és a jelenleg is folyó, s a jövőben várhatóan felerősödő aszályosodási</p>

				tendenciák miatt élőhelyük egyre inkább beszűkül és kedvezőtlenül átalakul.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	100	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Az aszály és csapadékmennyiség csökkenés kedvezőtlen hatása a lecsapolás folyamatától nem elválasztható. Tünetei, következményei megfelelnek a K02 pontban leírtaknak.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Az aszály és csapadékmennyiség csökkenés negatív hatással van fajra. A K02 „lecsapolás” megnevezésű veszélyeztető tényező kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az aszály és csapadékmennyiség csökkenés negatív hatással van a jelölő, illetve jelölő státusra javasolt bogárfajokra, hiszen a vizsgált bogárfajok élő-, szaporodó- és táplálkozó helyéül szolgáló őshonos fafajú erdőállományok tartós fennmaradását (felújulását) veszélyezteti.</p> <p>Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>): A terület jelölő, illetve jelölő státusra javasolt csigafajai vizes élőhelyekhez kötődnek. A jelenleg is folyó, és a jövőben várhatóan felerősödő aszályosodási tendenciák miatt élőhelyük egyre inkább beszűkül és kedvezőtlenül átalakul.</p> <p>Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A tapasztalatok azt mutatják, hogy aszályos, csapadékszegény években a jelölő növényfajok vitalitása csökken, a megjelenő tőszám alacsony, a virágzás gyakran elmarad. Hosszabb távon ez a magról történő szaporodási potenciált visszaveti.</p>
B17	Erdészeti talajművelési és egyéb talajkezelési gyakorlatok	H	100	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A felújítással járó kisebb vagy nagyobb mértékű talajmunkák, különösen a teljes talajelőkészítés révén az aljnövényzet ritka – kis populációméretben fennmaradt - specialista fajai tűnhetnek el véglegesen.</p>
B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal	H	80	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Az</p>

	vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)		<p>idegenhonos fajokkal történő felújítás a jelölő erdei élőhelyek helyén azok eltűnését okozza. Bár ez a gyakorlat jelenleg már csak kevésbé jellemző, ugyanúgy számolni kell azzal a negatív hatással, ami abból adódik, hogy az őshonos erdőrészek szomszédságában, illetve azok egymástól elszigetelt tömbjei között idegenhonos állományok helyezkednek el. Ez utóbbiak ugyanis egyrészt jellemzően rövidebb vágásfordulóúak, így gyakrabban történik a felújítással együtt járó erőteljes bolygatás; másrészt az idegenhonos állományok jellemzően invázióra hajlamos fajok forrásai.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Alföldi erdőkben a faj elsődleges tápnövényei a magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>), illetve a magyar kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i>). Amennyiben a lepkefaj élőhelyét képező, őshonos fajkészletű erdőtagok faállománya kitermelésre kerül és annak helyére az erdészeti idegenhonos fafajokat (esetenként monokultúrákat) telepít, úgy mindez a díszes tarkalepke érintett állományainak csökkenését vagy akár végleges felszámolását is eredményezheti. Az idegenhonos fajokkal történő erdőfelújítás különösen a hazai kőrissel elegyes, jó természetességű tölgyesek esetében minősül jelentős veszélyforrásnak.</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az idegenhonos fajokkal történő erdőfelújítás negatív hatással van a jelölő, ill. jelölő státusra javasolt bogárfajokra, hiszen a nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) tápnövénye és szaporodási helye az idős kocsányos tölgy, a skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) lárvájának és imágójának is a legfontosabb élőhelye a néhány éve elhalt, lábbon álló vagy elfekvő őshonos fák holt faanyaga.</p> <p>Magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfaj ismert állományai közül az ömbölyi élőhelyen a közelmúltban az őshonos erdő helyén akáccal történt felújítás. A magyar nőszirmnak az itteni populációja ennek következtében valószínűleg megsemmisült (a Fényi-erdőben élő állományt ez nem érinti).</p>
B15	Előregedett erdők csökkentését célzó erdőkezelés	M	<p>91I0*-Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A jelölő élőhelynek minősülő idős állományok felújítása a jelenleg – üzemi méretekben – rendelkezésre álló legkíméletesebb technológiákkal is kockázatot jelent, még őshonos</p>

				<p>fafajú felújítás esetén is komoly kockázat az élőhely megőrizhetősége szempontjából. Egyik fontos probléma, hogy a felújítással járó kisebb vagy nagyobb mértékű talajmunkák, a közelítés, majd az ápolás révén az aljnövényzet ritka – kis populációméretben fennmaradt - specialista fajai tűnhetnek el véglegesen. Másrészt számos tájidegen inváziós faj terjedésének nyit utat a vágásterületek megjelenése a zárt erdőállomány területén</p> <p>Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A felújítási területeken a közösségi jelentőségű bogárfajok számára létfontosságú idős fák, holtfa túlnyomó része lokálisan eltűnik. hagyásfák meghagyása valamelyest mérsékli a problémát. Hosszabb távon természetesen a felújítás biztosítja, hogy évtizedek múltán is legyen a jelölő fajok számára szükséges élő és holt faanyag, de lokálisan és időszakosan számolni kell a negatív hatással, és figyelembe szükséges venni az erdőgazdálkodási beavatkozások tervezésénél.</p>
A36	Egyéb mezőgazdasági tevékenység	M	2	<p>Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): Mivel a lepkefaj tápnövénye elsősorban a <i>Prunus spinosa</i> (illetve alkalmanként <i>Crataegus spp.</i>, esetleg <i>Pyrus spp.</i>), ezért az ilyen fajkészletű cserjeállományoknak az élőhelyről való nagyobb mértékű eltávolítása veszélyeztetheti a sárga gyapjasszövő állományainak fenntartását. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a fent megjelölt összetételű cserjések záródásának megakadályozása érdekében egyelő módszerrel, ésszerű keretek között végrehajtott ritkítások pozitív hatással lehetnek a faj élőhelyi igényeinek tartós biztosítása szempontjából.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmelékét is	M	25	<p>Skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): A holt faanyag eltávolítás negatívan hat a faj populáció-méretére, hiszen lárvájának és imágójának is élőhelye a néhány éve elhalt lábon álló vagy elfekvő holt faanyag.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlatnak által okozott közvetlen változás)	M	25	<p>Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): Noha a szukcesszió általában véve kevésbé veszélyezteti ezt a fajt [sőt, a szukcessziós stádiumban lévő kökényes-galagonyás cserjések fenntartása kedvező hatású a sárga gyapjasszövő állományaira, különösen az olyan élőhelyek esetében, ahol a cserjeborítás mértéke (denzitása) még nem haladta meg az 50%-ot] megemlíthető, hogy a cserjésedés folyamata egy bizonyos fázison túl már nem segíti elő a lepkefaj populációinak növekedését (különösen, ha az élőhelyet beerdősülés is jellemzi).</p>

				Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfajok a félárnyékos vagy nyílt, napfényes területeket kedvelik. A Tartósabb árnyalás visszaszorulásukhoz vezet. Jelenleg ismert állományaikban a fásszárúak megfelelő kezelés nélkül spontán terjedés révén képesek árnyékolásukkal kiszorítani a jelölő növényfajokat.
L05	Csökkenő termékenység / genetikai leromlás (pl. beltenyésztés vagy endogámia)	M	<1	Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): A jelölő növényfajok jelenlegi állományai kicsinyek és elszigeteltek, ami a genetikai állomány leromlásához, a populációk hanyatlásához vezethet.
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	25	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A nevelő vágások és egyéb tisztítások akkor jelenthetnek valós veszélyt a díszes tarkalepke állományaira, ha: (a) a faj tápnövényét képező hazai kóris fajok mennyiségének jelentős mértékű csökkenését, illetve (b) járulékos hatásként a jó természetességű erdei aljnövényzet számottevő károsodását vagy pusztulását eredményezik. Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az előhasználatok során az őshonos fafajú idős, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy száradó, de még élő faegyedek eltávolítása negatív hatással van a jelölő, ill. jelölő státusra javasolt bogárfajokra, hiszen ezáltal élő-, szaporodó- és táplálkozó helyeik semmisülnek meg.
B20	Növényvédő szerek erdészeti használata	L	20	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A faj populációira az erdészeti vegyszerek alkalmazása különösen akkor jelenthet számottevő veszélyt, ha az erdei kártevőként számon tartott rovarfajok – például a gyapjaslepke (<i>Lymantria dispar</i>) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik. Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>); skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>): Az erdészeti rovarkártévők visszaszorítására használt vegyszerek nem körültekintő használata negatív hatással van a jelölő státusra javasolt bogárfajokra, hiszen közvetlen pusztulásukhoz vezethet.

B29	Egyéb erdészeti tevékenység, kivéve az agro-erdészethez kapcsolódó tevékenységeket			Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Mivel a közönséges fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>) a díszes tarkalepke tápnövényének minősül, ezért az érintett biotópokban végzett erdészeti cserjeritkítások során a fagyalbokrok teljes mértékű vagy jelentős arányú eltávolítása szűkítheti a faj lárváinak táplálkozási lehetőségét.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	L	10	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Az erdei földutakon haladó járművek a faj rajzási idejében (májusban és június első felében) gyakorta pusztítják el a talajon táplálkozó lepkéket (de ez a veszélyforrás kisebb mértékben a lárvákat is fenyegeti).
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, élősködés, patogenitás)	L	5	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Gradációs évek során jelentősebb arányban elszaporodhatnak azok a gyilkosfűrész-darazsak (<i>Braconidae spp.</i>), melyek a lepkefaj egyes populációiban akár számottevő mértékű lárvapusztulást is előidézhetnek.

Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra, és milyen módon gyakorol hatást?
A21	Növényvédő szerek használata a mezőgazdaságban	L	2	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>), sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): A vizsgált Natura 2000 területen a sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>), illetőleg a díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>) tényleges vagy potenciális élőhelyeinek egy része mezőgazdasági területek közelében, vagy azok mentén helyezkedik el. A légmozgás a tápnövényekre juttathatja a szóban forgó parcellákon jellemző gazdálkodó tevékenységek során alkalmazott növényvédő szereket, gyomirtókat, műtrágyákat. Az ilyen vegyi anyagok az említett fajok bármely fejlődési stádiumában lévő egyedekre veszélyt jelentenek, különösen károsak lehetnek azonban a lárvák szempontjából, melyek érzékenyek a tápnövényre rakódó porra és vegyszerekre, ezért fennáll a lehetősége, hogy az ilyen hatásoknak kitett leveleket (vagy egyéb növényi részeket) már a vegyi szennyeződés viszonylag alacsonyabb koncentrációja esetén sem fogyasztják el, illetve attól esetlegesen elpusztulhatnak.
B03	Erdőfelújítás	L	50	91I0* - Euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0 -

	idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)			Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A Natura 2000 területtel szomszédos földrészleteken tájidegen, azon belül elsősorban intenzív terjedésre képes fajokkal történő erdőtelepítés, vagy felújítás – amennyiben megtörténik – kedvezőtlen élőhelyi szomszédságot jelent a jelölő élőhelyek számára, mivel inváziós fajok potenciális forrása lehet.
--	---	--	--	---

Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő, illetve jelölő státusra javasolt élőhelyre vagy fajra, és milyen módon gyakorol hatást?
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	1	Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>): A terület jelölő, illetve jelölő státusra javasolt csigafajai érzékenyek élőhelyük kaszálására, különösen, ha az nagy, összefüggő területet érint, nagy gyakorisággal. Élőhelyük tartós kaszálásos használata tartós állománycsökkenéshez vezethet.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	1	Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>): A terület jelölő csigafajai igen érzékenyek a legeltetésre, különösen, ha az intenzív és jelentős taposással jár. Élőhelyük tartós legeltetésbe vonása tartós állománycsökkenéshez vezethet.
H05	Fák gondozása, út menti fák és vegetáció kivágása/eltávolítása közbiztonsági okból	M	<1	91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): Fennáll annak lehetősége, hogy a közeljövőben kerítés létesül a magyar-román országhatáron. A kerítés esetleges létesítése a nyomvonal közelében a jelölő élőhelyek károsodásával járhat, aminek mértéke a kivitelezés konkrét módjától és pontos helyszínétől függ. Magyar kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> subsp. <i>hungarica</i>), magyar nőszirm (<i>Iris aphylla</i> subsp. <i>hungarica</i>): Kormányzati nyilatkozatok alapján fennáll annak lehetősége, hogy a közeljövőben kerítés létesül a magyar-román országhatáron. A kerítés esetleges létesítése a nyomvonal közelében a jelölő élőhelyek károsodásával jár. A jelölő növényfajok jelenlegi állományainak igen jelentős aránya az államhatár közvetlen közelében él, egy esetleges kerítésépítés fokozott kockázatot jelent a számukra.

A11	Mezőgazdasági célú égetés	M	5	Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): Jellemzően a tarlóégetések helyszínének őrizetlenül hagyása vagy egyéb eredetű tüzek esetén – különösen erős légmozgás idején – fordul elő, hogy a kökényes-galagonyás cserjesávokra is átterjed a tűz, ami a lepkefaj élőhelyének (tápnövényének), illetve egyedeinek pusztulását eredményezheti.
				Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>): A terület jelölő, illetve jelölő státusra javasolt csigafajai igen érzékenyek az élőhelyükül szolgáló magassásos jellegű vegetáció leégésére. A többszöri, visszatérő leégés tartós állománycsökkenéshez vezethet.
H04	Vandalizmus vagy gyújtogatás			91I0*-Euro-szibériai erdőssztyeptölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A klíma szárazabbá válása fokozhatja az erdőben keletkező tüzek gyakoriságát. Az esetleges erdőtüzek komoly károkat okozhatnak a jelölő élőhelyeken, egyúttal megnövelhetik az akác magról történő spontán elszaporodásának veszélyét.
				Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Különösen a száraz, aszályos időjárási körülmények között jelenthet fokozott veszélyt a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagokban történő tűzgyújtás, hiszen egy esetleges erdőtűz mind a tápnövények állományaiban, mind pedig a lepkepopulációkban jelentős károkat okozhat.
A26	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek	L	5	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A Natura 2000 terület határain belül mind a Szenási-folyás, mind pedig a Károlyi-folyás érintik a díszes tarkalepke élőhelyeinek egy részét. Ha a szóban forgó vízfolyásokkal határos parcellákon alkalmazott vegyi anyagok (például növényvédő szerek, műtrágyák stb.), vagy a mezőgazdasági, illetőleg erdészeti gépek üzemeltetéséhez használt olajszármazékok, illetve más szennyező anyagok a felszíni

				vizekbe jutnak, úgy azok – különösen számottevő mértékű elöntések (például árvíz vagy még inkább belvíz) esetén – bemosódhatnak a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagok talajába, ahol károsíthatják a díszes tarkalepke tápnövényeit és a talajszinten tartózkodó lárvákat.
--	--	--	--	--

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

Az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv (92/43/EGK) 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő, közösségi jelentőségű élőhelyek – a 91I0* kódú „Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)”; a 91F0 kódú „Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)” legalább az alapállapot-felmérés során tapasztalt nagyságban, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás illetve természetvédelmi kezelés keretében, az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő területére jellemző, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*), a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), a harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), illetve a skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és a hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű faj a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a dunai tarajosgöte (*Triturus dobgoticus*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), továbbá az előforduló egyéb védett fajok védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyei kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének, a különböző típusú homoki tölgyes élőhelyek megőrzése.
- A homoki tölgyes erdők fenntartása, különös tekintettel az erdőssztyep jellegű és üde, keményfaliget jellegű természetközeli állományokra.
- Őshonos fafajú állományokban a természetes folyamatokhoz közel álló dinamikus fenntartás elérése szükséges; javasolt a kiterjedt tarvágásos véghasználatok mellőzése, a folyamatos erdőborítás fenntartása, illetve természetközeli vegyes korösszetételű állományok kialakítása. A talaj és az aljnövényzet bolygatását a lehető legkisebbre javasolt csökkenteni és a természetes cserjeszintet megkímélni. Ennek érdekében lehetőség szerint szükséges a felújításokban (az erősen elakácósodott állományokat kivéve) a teljes talajelőkészítés és tuskózás elhagyása, az ápolásokban totális gyomirtók alkalmazásának mellőzése.

- Javasolt természetközeli felújítási és ápolási módok alkalmazása, azok helyi adottságokhoz alkalmazkodó kísérletes kidolgozása. Arra alkalmas részeken „őserdő” jellegű, gazdálkodásmentes állományok kialakítása és fenntartása.
- Szükséges fenntartani megfelelő arányban az idős, álló és fekvő holt fát tartalmazó őshonos erdőterületeket, hogy az ilyen erdőkhöz kötődő közösségi jelentőségű bogárfajok állományai megőrizhetők legyenek. Lábon száradó faegyedek és a holt fa megfelelő mennyiségű meghagyása a tájidegen fafajú állományokban is indokolt.
- A tájidegen erdőállományok esetében javasolt azok lehetőség szerinti fokozatos őshonos állományra cserélése, ami különösen a jelölő élőhelyekkel szomszédos, illetve azok összeköttetését biztosító területeken szükséges.
- Szükséges az intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok (akác */Robinia pseudoacacia/*, kései meggy */Prunus serotinal/*, zöld juhar */Acer negundo/*, magas aranyvessző */Solidago gigantea/*, selyemkóró */Asclepias syriaca/*, amerikai köris */Fraxinus pennsylvanica/*) visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal. A természetközeli/féltermészetes erdőállományokból a tájidegen fafajok (akác */Robinia pseudoacacia/*, kései meggy */Prunus serotinal/*, fekete dió */Juglans nigra/*, gyalogakác */Amorpha fruticosa/*, zöld juhar */Acer negundo/* stb.) egyedeit el kell távolítani; ennek során a sarj- vagy újulatképzést szükséges megakadályozni.
- Az erdőssztyepp jellegű felnyíló állományokban a tisztások szükség szerinti cserjéltlenítése, természetközeli erdőszegélyek, tisztások kímélete és fejlesztése szükséges.
- A természetközeli erdei aljnövényzet megóvása, a természetes felújulás segítése érdekében (taposás, túsás, rágási kár megelőzése miatt) a területen a nagyvad egyedszámának megfelelő szinten tartása indokolt, különös tekintettel a vaddisznóra. Szükség esetén a természetes erdődinamikát veszélyeztető vadlétszám mesterséges apasztása javasolt.
- A jelölő erdei élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke nem növelhető. Ennek érdekében a jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok (pl. akác) még szántókon való telepítését, felújítását is szükséges kiküszöbölni.
- Fajmegőrzési program keretében a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) és a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) állományok célzott eszközökkel elősegített gyarapítása szükséges.
- A határsáv fenntartását a talajt nem bolygató, vegyszermentes módszerekkel (kíméletes kaszálás, cserjeirtás) javasolt végezni.
- A területen található csatornákon szükséges a vízvisszatartó műtárgyak megfelelő üzemeltetése, szükség esetén új műtárgyak kialakítása a természetes vízkészlet megtartása érdekében, és a csatornák kotrásának lehetőség szerinti mellőzése, vagy kíméletes eszközökkel történő végrehajtása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, fajvédelmi és az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat.

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

Az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 13 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5. fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015/2016-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen a nem mesterséges vonalat - pl. szántó, csatorna, erdőrésztlet, stb. - követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél e mellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Művelési ágakra vonatkozó információk, a terület adottságai, elérendő célállapot, ehhez rendelhető általános előírás-javaslatok:

A tervezési terület a tájegység adottságainak megfelelően viszonylag kicsiny területen – talajtani, felszínmorfolóiai, mikroklimatikus, vízgazdálkodási és egyéb termőhelyi és vegetációs szempontból – igen eltérő adottságú, egymással mozaikoló területeket tartalmaz. Az elmúlt évtizedek termelés szerkezeti és természetbeni változásaival összefüggésben a földhivatali nyilvántartás szerinti művelési ágak csak részben feleltethetők meg a tényleges állapotnak. Az elkülönített, és alábbiakban részletezendő kezelési egységek (KE) ugyan több – nem csupán természetvédelmi – szempontból jobban tükrözik a művelési-gazdálkodási lehetőségeket, de a művelési ágaknak megfelelő áttekintést is részletezzük:

- a) **Erdő művelési ágú területek és fásított terület művelési ágú területek:** A terület erdőállománya 355 részletben, mintegy 1292 hektáron helyezkedik el. Ebből 939 hektár állami tulajdonban és a Nyírerdő Zrt. vagyongazdálkodásában, 297 hektár – a Fényi-erdő Természetvédelmi Terület – állami tulajdonban és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában található, a többi erdőterület magántulajdon. A fásított terület művelési ágba sorolt területek kiterjedése mintegy 56 ha. Az erdőterület mintegy egyharmada őshonos fafajú, vagy jelölő erdei élőhelynek, vagy jelölő élőhely potenciális élőhelyének illetve származékának (felújítási területek, származékerdők) tekinthető. Az erdőterület többi része túlnyomórészt nem őshonos fafajú, alacsony természetességű állomány. A természetvédelmi kezelési célok megfogalmazásánál arra is szükséges figyelemmel lenni, hogy az őshonos

fafajú, értékesebb állományok és az alacsonyabb természetességű, zömében nem őshonos fafajú állományok térben hogyan illeszkednek egymáshoz. A természetesebb állományok a tervezési terület északkeleti részén csaknem egységes tömböt alkotnak, amelyben a tájidegen állományok csak szigetszerűen jelennek meg. Dél és kelet felé haladva ugyanakkor a természetes állományok tömbje megbomlik, és fokozatosan a tájidegen fafajú, ültetvényszerű állományok nyernek teret, végül teljesen uralkodóvá válnak. A kezelési célok ehhez igazodva tehát a természetes, jelölő élőhelynek minősülő állományok helyben való – az erdőfelújítás/felújulás dinamikus jellegét figyelembe vevő – megőrzésén és állapotának javításán túl arra is koncentrálnak, hogy csökkentsék és megelőzzék a származékállományok, tájidegen fafajú erdők, és felújítási területek miatti fragmentáltságot. A kezelési egységek kialakítása tehát nem csupán az erdőrésztetek természetességi állapotát, jelölő élőhelyként való minősítését veszi figyelembe, hanem azt is, hogy milyen azok térbeli viszonya. A jelölő élőhelyek elszigetelt foltjai esetében sokkal hangsúlyosabbak a konzervációs megőrzés szempontjai (viszonylagos érintetlenség), a nagyobb tömbökben viszont valamivel jelentősebb teret kaphatnak a dinamikus, a felújításra koncentrálnó beavatkozások. A tájidegen fafajú erdőrésztetek esetében a jelölő élőhelyekkel, természetesebb állományokkal érintkező állományok esetében nagyobb hangsúlyt kapnak a szerkezetátalakítás és a spontán terjedő fafajok visszaszorításával kapcsolatos beavatkozások. A kezelési javaslatok külön figyelmet fordítanak a szűk értelemben vett erdőgazdálkodási tevékenységeken túl a fával kevésbé fedett tisztás-jellegű növényzet fenntartására. Az erdészeti nyilvántartás szerinti erdőterületeken a hatályos erdőterv rendelet előírásai – annak hatályos időtartamán belül – összeegyeztethetők a természetvédelmi célkitűzésekkel. A jelen fenntartási terv Kezelési Egységekre (KE) vonatkozó előírás javaslatai részben az erdőtervrendelet által nem szabályozott, az egyedi beavatkozások tervezése során fontos részletek, részben a hosszabb távú, azaz az eljövendő erdőgazdálkodási tervezési eljárások során érvényesíthető, értelmezendő. Az erdőkkel kapcsolatos javaslatokat a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4, KE-5, KE-6, KE-7 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv.

- b) **Rét és legelő művelési ágú területek:** A tervezési terület kisebb részét (ingatlannyilvántartás szerint mintegy 4%) gyepek teszik ki, amelyek a fenntartási terv készítését megalapozó vizsgálatok időszakában sem legeltetéses, sem kaszálásos gazdálkodás nem jellemző. Ezzel összefüggésben rét és legelő művelési ágú területeken jelentős kiterjedésben fás és cserjés állományok és időszakos vízállásos mocsári-lápi jellegű területek is találhatóak. A fenntartási terv kezelési javaslatai ezen területek esetén élőhely/termőhelyi adottságaik alapján eltérő. A cserjésedő gyepes állományok speciális kezelési javaslatok indokoltak, ugyanis ezek a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) jelölő faj egyedüli ismert élőhelyei a területen. A sásos-vízállásos területek sajátos kezelését pedig a harántfogó törpecsiga (*Vertigo angustior*) előfordulása indokolja. A cserjésedő gyepes és egyéb füves területeken a legeltetéses használat folytatása javasolt, a cserjefoltok megfelelő arányú fenntartásával (részleteiben a KE-9 kezelési egység leírásában kifejtve). A sásos mocsári-lápos területeken a viszonylag érintetlen formában, azaz rendszeres kaszálásos és legeltetéses használat nélkül való fenntartás javasolt (részleteiben a KE-8 kezelési egység leírásában kifejtve).
- c) **Szántó művelési ágú területek:** Ezen területek aránya minimális, ezek jelentős részén a közelmúltban erdősítés történt idegenhonos fafajokkal. Ténylegesen szántóként művelt terület három összefüggő területi egységben, csekély kiterjedésben (27,64 ha) fordult elő a területen a fenntartási tervet megalapozó felmérések időszakában. Ezeket a szántókat tájidegen fafajú, ültetvényszerű erdők veszik körül, a rajtuk folyó gazdálkodás nincs számottevő hatással a jelölő fajokra, élőhelyekre, a természetvédelmi célkitűzésekre ezért a mindennapi használatot érintő kezelési javaslatok nem merülnek fel. A szántó művelési ágú területre vonatkozó részleteket a KE-10 kezelési egység leírása tartalmazza.
- d) **Művelésből kivett területek:** Ezen területek aránya a tervezési terület 3,55%-a, és igen

különböző típusú élőhelyeket foglal magába (utak, település, csatornák, mocsarak, erdőszerűen zárt fás területek). Általános összefoglaló kezelési irányelvek emiatt a művelésből kivett területekre nem adhatók meg. Ezeknek a területeknek a kezelésére vonatkozó javaslatok ezért – természetbeni jellegüknek megfelelően – különböző kezelési egységekben jelennek meg.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-1 kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület nagyobb, egységes tömböt alkotó zárt homoki tölgyesei, illetve az ebbe a tömbbe ágyazott, zömében őshonos fafajú egyéb erdőrésztetek.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Általános élőhelyi besorolásukat tekintve alföldi homoki tölgyesek, és azok származékai. A terület legnagyobb részén keményfaliget jellegű (tölgy-kőris-szil ligeteredő) tölgyesek, helyenként gyertyános-tölgyes foltokkal, illetve zárt homoki gyöngyvirágos tölgyesek találhatóak, részben azok több-kevesebb mértékben akácelegyes származékai. E mellett kisebb foltokban egyéb őshonos fafajú erdőrésztetek, illetve erdőrésztetként el nem különített állományfoltok (hazai nyaras, mézgás égeres), valamint különböző korú jellegtelen, őshonos fafajú fiatalosok is előfordulnak a kezelési egység területén. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): keményfás ártéri erdők (J6); alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5); gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a); őshonos fafajú fiatalosok (P1); őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fajok spontán állományai (S6); jellegtelen száraz és félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0); Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (91I0*); Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), vadmacska (*Felis silvestris*), erdei sikló (*Zamenis longissimus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: molyhos nyír (*Betula pubescens*), fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*), piros madársisak (*Cephalanthera rubra*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), hegyi pajzsika (*Dryopteris expansa*), széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), tallós nőszőfű (*Epipactis tallosii*), réti kardvirág (*Gladiolus imbricatus*), turbánliliom (*Lilium martagon*), békakonty (*Neottia ovata*), madárfészek (*Neottia nidus-avis*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), karéjos vesepáfrány (*Polystichum aculeatum*), tavaszi kankalin (*Primula veris*), pirítógyökér (*Dioscorea communis*), erdei borkóró (*Thalictrum aquilegifolium*), fehér zászpa (*Veratrum album*), ligeti szőlő (*Vitis vinifera subsp. silvestris*), lábatlan gyík (*Anguis fragilis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok középpontjában az erdők szerkezeti, dinamikai, és fajösszetételi szempontú természetességi állapotának javítása, a tájidegen fajok visszaszorítása, továbbá az élőhelytípushoz

kötődő jelölő és jelölő státusra javasolt fajai számára kedvező állapot fenntartása áll.

Természeteshez közeli erdőszerkezet megőrzése: A kezelési egység területén az idősebb és érett korú állományokra jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színtezetség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint fenntartása mellett kiemelten fontos a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: A felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, nem erdő fiziognómiájú (felújítási területek, fiatalosok) területrészek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével változatos korszerkezet alakulhasson ki nagyobb erdőtömb szintjén is. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni.

Kíméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágások, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást lehetőség szerint kerülni kell. „Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágások mérettartományába tartozó beavatkozásra. Ennek méretét lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb területegységekre javasolt korlátozni; amennyiben adott esetben ennél nagyobb méret indokolt, az se haladja meg a 0,5 hektárt.”

A fenti mérethatáron belül a nagyobb méretű beavatkozások esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást. Ahol a termőhelyi viszonyok – elsősorban kiszáradásból adódó – megváltozása nem teszi lehetővé a kocsányos tölgyes célállomány létrehozását, ott elegyes kocsányos tölgyes vagy táj- és termőhelyhonos egyéb fafajú állomány létrehozása javasolt.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fajok (fehér akác, bálványfa, kései meggy, zöld juhar, amerikai köris, nyugati ostorfa) alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyéritések és egészségügyi termelések során az intenzív terjedésre hajlamos tájidegen fajok magászóró, vagy potenciálisan magászóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az inváziós növényfajok eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási, vagy azt kísérő beavatkozás során az olyan helyzetek kialakítását, amelyek inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoznak létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

A természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolható vadlétszám kialakítása: A kezelési egység területén (különösen a Fényi-erdő Természetvédelmi Területen belül) a vadászatnak a környező területekhez viszonyított alacsony intenzitása miatt igen magas vadsűrűség alakult ki, ami veszélyezteti az erdő értékes gyepszintjét és a felújítások sikerét. Ennek érdekében a vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység hatékonyságát növelni szükséges.

A vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység céljából több magasles létesítése nem javasolt a tervezési területen.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 -

2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység országos jelentőségű védett természeti területen elhelyezkedő részein kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14) */Megjegyzés: a javaslat jelen kezelési egység esetében a meglévő erdőszegélyek fenntartására vonatkozik./*
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) *Megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt.*
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)

- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33) /Megjegyzés: általában a 0,5 hektárt meg nem haladó méretű mikrotarvágás mérettarományba tartozó, illetve származékterdőknek a tájidegen, intenzív terjedésre képes fafajokat nagyobb arányban tartalmazó állományrészeiben nagyobb kiterjedésű beavatkozás is alkalmazható./
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) /Megjegyzés: tájidegen fafajokkal (főként akác) erősebben elegyes, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fafajokkal való felújítása esetén a felújítás sikere érdekében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) /Megjegyzés: Faajok: magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*), gyertyán (*Carpinus*), mezei szil (*Ulmus minor*), vénicszil (*Ulmus laevis*), hegyi szil (*Ulmus glabra*), mezei juhar (*Acer campestre*), tatár juhar (*Acer tataricum*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), zselnicemeggy (*Prunus padus*), bibircses nyír (*Betula pendula*), molyhos nyír (*Betula pubescens*), fehér nyár (*Populus alba*), rezgő nyár (*Populus tremula*), fekete nyár (*Populus nigra*), kecskefűz (*Salix caprea*), madárcseresznye (*Prunus avium*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), vadalma (*Malus sylvestris*), enyves éger (*Alnus glutinosa*). Célállományok: tölgyes, hazai egyéb keménylombos, hazai nyáras, hazai egyéb lágylomb./
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) /Megjegyzés: Faajok: magyar kőris, gyertyán, mezei szil, vénicszil, hegyi szil, mezei juhar, tatár juhar, kislevelű hárs, ezüst hárs, zselnicemeggy, bibircses nyír, molyhos nyír, fehér nyár, rezgő nyár, fekete nyár, kecskefűz, madárcseresznye, vadkörte, vadalma, enyves éger./
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élelciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82)
- Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete. (E84)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása. (E93)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal

egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

„A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat – a gazdálkodáshoz köthető javaslatok körében ismertetett, a tájidegen fafajú erdőállományok szerkezetátalakítására vonatkozó beavatkozásokon túl – nem merül fel.”

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolt

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület természeti értékei tekintetében legértékesebb, viszonylag magas természetességű erdőállományainak közel egységes tömböt alkotó részén a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfajok igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a szerkezetében, koreloszlásában változatos, megújulásra képes, inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. A felújítások természetvédelmi sikere érdekében azonban - különösen az inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt - szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A megváltozott termőhelyi viszonyok (elsősorban a kiszáradás) miatt a kocsányos tölgyes célállomány nem minden esetben tartható a felújításokban, itt elegyes kocsányos tölgyes vagy egyéb táj- és termőhelyhonos fafaj lehet a célállomány. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében sürgető feladat, mert a kezelési egység területén (különösen a Fényi-erdő Természetvédelmi Területen belül) a vadászatnak a környező területekhez viszonyított alacsony intenzitása miatt igen magas vadsűrűség alakult ki.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-2 kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület őshonos fafajú, jelölő élőhelynek minősülő, de elszigetelt, más őshonos fafajú erdőtömbökkel nem érintkező részei, illetve az ilyen jellegű őshonos fafajú fiatalosok és felújítási területek.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Általános élőhelyi besorolásukat tekintve homoki gyöngyvirágos tölgyesek, és azok származékai.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): alföldi zárt kocsányos tölgyesek (L5); őshonos fafajú fiatalosok (P1); őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); jellegtelen száraz és félszáraz gyepek (OC); nem őshonos fajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek: Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*)

- Érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy szarvasbogár, (*Lucanus cervus*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: molyhos nyír (*Betula pubescens*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), tallós nőszőfű (*Epipactis tallosii*), madárfészek (*Neottia nidus-avis*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén található, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek a hasonló erdőállományoktól távol, elszigetelve helyezkednek el, nem őshonos fafajú állományokkal körülvéve; ugyanakkor kiindulópontul szolgálhatnak későbbi, a környező – más kezelési egységbe tartozó – erdőrészekben esetleg megvalósítható élőhely-helyreállításnak. Ezért a kezelési javaslatok középpontjában ezeknek az állományoknak a lehetőség szerint érintetlen állapotban való fenntartása, a környező tájidegen állományok felől érkező negatív hatásoktól való védelme áll.

Idős, őshonos fafajú állományok fenntartása: A kezelési egység területén az idős, őshonos fafajú állományok megőrzésére szükséges törekedni, azokban az erdőgazdálkodási tevékenységet az inváziós fajok visszaszorítására javasolt korlátozni. Felújítási területeket legfeljebb „mikrotarvágás” mérettartományba tartozó beavatkozásként (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben), kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárúak nagy arányával jellemezhető állományrészekben javasolt létesíteni. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást. Ahol a termőhelyi viszonyok – elsősorban kiszáradásból adódó – megváltozása nem teszi lehetővé a kocsányos tölgyes célállomány létrehozását, ott elegyes kocsányos tölgyes vagy táj- és termőhelyhonos egyéb fafajú állomány létrehozása javasolt.

Intenzív terjedésre képes tájidegen fafajok (fehér akác, bálványfa, kései meggy, zöld juhar, amerikai kőris, nyugati ostorfa) *minél teljesebb visszaszorítása az állománynevelések során:* Felújításokban és fiatal állományokban az inváziós fajok minél teljesebb visszaszorítására szükséges törekedni. Különös figyelmet szükséges fordítani a tuskóprizmákra és állományszegélyekre, amelyek jellemzően az invázió fő forrásai.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

b) Javasolt előírások:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10) /Megjegyzés: A javaslat a kezelési egységben található idős állományokra vonatkozik. Felújítási területeket „mikrotarvágás” mérettartományban (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben), kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárúak nagy arányával jellemezhető állományrészekben javasolt létesíteni./
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részekként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei

vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészt megosztásával. (E11)

- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14) */Megjegyzés: a javaslat jelen kezelési egység esetében a meglévő erdőszegélyek fenntartására vonatkozik./*
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16) */Megjegyzés: a 70 évnél idősebb korú őshonos fafajú állományokban legalább 10 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása javasolt./*
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33) */Megjegyzés: felújítási területeket „mikrotarvágás” mérettartományban (legfeljebb 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb kiterjedésben), kizárólag az összeomló, vagy intenzíven terjedő fásszárú nagy arányával jellemezhető állományrészekben javasolt létesíteni./*
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47) */Megjegyzés: tájidegen fafajokkal (fehér akác, zöld juhar) erősebben elegyes, vagy termőhelyi szempontból problémás állományok őshonos fafajokkal való felújítása esetén a felújítás sikere érdekében alkalmazható a teljes talajelőkészítés./*
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) */Megjegyzés: Faajok: magyar kőris, gyertyán, mezei szil, vénicszil, hegyi szil, mezei juhar, tatár juhar, kislevelű hárs, ezüst hárs, zselnicemeggy, bibircses nyír, molyhos nyír, fehér nyár, rezgő nyár, fekete nyár, kecskefűz, madárcseresznye, vadkörte, vadalma, enyves éger./*
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok

visszaszorítása. (E71)

- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életoiklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82) /Megjegyzés: a korlátozás a szomszédos erdőállományoknak a KE-2 kezelési egységgel szomszédos határaitra is értendő./
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása. (E83)
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. (E85)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

„A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat – a gazdálkodáshoz köthető javaslatok körében ismertetett, a tájidegen fafajú erdőállományok szerkezetátalakítására vonatkozó beavatkozásokon túl – nem merül fel.”

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolt.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrésztetek szigetszerűen képviselik a jelölő élőhelytípusokat tájidegen fafajok (fehér akác, vörös tölgy (*Quercus rubra*), nemes nyárok, kései meggy, erdei fenyő (*Pinus sylvestris*)) által jellemezhető környezetben. A jelölő élőhelyek, és azok idős állományaihoz kötődő jelölő fajok helyben való megőrzésén túl ezek a szigetszerű erdőrésztetek kiindulópontul szolgálhatnak későbbi, a környező erdőrésztetekben esetleg megvalósítható élőhely-helyreállításhoz, ezért tartós fennmaradásukról szükséges gondoskodni. A kezelési egység területén található őshonos fafajú fiatalosok a kedvezőtlen élőhelyi környezet miatt különösen ki vannak téve az inváziós fajok magas arányának, ezért lehetőség szerint azok minél teljesebb visszaszorításáról szükséges gondoskodni. A megváltozott termőhelyi viszonyok (elsősorban a kiszáradás) miatt a kocsányos tölgyes célállomány nem minden esetben tartható a felújításokban, itt elegyes kocsányos tölgyes vagy egyéb táj- és termőhelyhonos fafaj lehet a célállomány.

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-3 kezelési egységhez tartoznak a tervezési területnek azok az alapvetően nem őshonos fafajú, vagy őshonos fafajú, de jellegtelen erdőrésztetei, amelyek őshonos fafajú, többségében jelölő élőhelynek minősülő erdőrésztetekkel érintkeznek, illetve azok egymástól elszigetelt tömbjei között helyezkednek el.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Állománytípusukat tekintve főként akácosok, erdei- és feketefenyvesek, vöröstölgyesek, nemesnyaras, részben egyéb vegyes összetételű erdők. A kezelési egységhez tartoznak ezen kívül kisebb kiterjedésben a jellegtelen, őshonos fafajú állományok és felújítási területek. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): ültetett akácok (S1); nemesnyárasok (S2); egyéb tájidegen lombos erdők (S3); ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4); őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); őshonos fafajú puhafás jellegtelen és pionír erdők (RB); őshonos fafajú fiatalosok (P1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy a környezetükben elhelyezkedő, természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából veszélyeztető tényezőnek minősülő faktorok (elsősorban az inváziós fajok terjedése) csökkenthetők legyenek. Javasolt ezért a jelölő élőhelyek szomszédságában olyan pufferzóna létrehozása (ennek célszerű minimális szélessége 20 méterben adható meg), ahol az intenzíven terjedő tájidegen fás- és lágyszárú fajok visszaszorítása rendszeres. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészeiben (vagy az erdőrészek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén található vegyes (tájidegen-őshonos) vagy őshonos, de természeti szempontból jellegtelen állományokban az erdőgazdálkodási beavatkozások során szintén az idegenhonos fajok visszaszorítására, és a természeteshez közelítő erdőszerkezet kialakítására javasolt törekedni. A kezelési egység területén szórványosan előfordulnak elszörtan idős kocsányos tölgy hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység országos jelentőségű védett természeti területen található részén kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29) /Megjegyzés: *mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben, minimálisan 20 méteres sáv szélességben.*
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) /Megjegyzés: *mindenekelőtt az őshonos fafajú állományokkal szomszédos állományrészekben,*

minimálisan 20 méteres sávszélességben./

- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /*Megjegyzés: Fafajok: magyar kőris, gyertyán, mezei szil, vénicszil, hegyi szil, mezei juhar, tatár juhar, kislevelű hárs, ezüst hárs, zselnicemeggy, bibircses nyír, molyhos nyír, fehér nyár, rezgő nyár, fekete nyár, kecskefűz, madárcseresznye, vadkörte, vadalma, enyves éger. Célállományok: tölgyes, hazai egyéb keménylombos, hazai nyáras, hazai egyéb lágylomb./*
- Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhoz hasonló fafajokkal, illetve célállománnyal. (E55) /*Megjegyzés: Fafajok: magyar kőris, gyertyán, mezei szil, vénicszil, hegyi szil, mezei juhar, tatár juhar, kislevelű hárs, ezüst hárs, zselnicemeggy, bibircses nyír, molyhos nyír, fehér nyár, rezgő nyár, fekete nyár, kecskefűz, madárcseresznye, vadkörte, vadalma, enyves éger. Célállományok: tölgyes, hazai egyéb keménylombos, hazai nyáras, hazai egyéb lágylomb./*
- A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat – a gazdálkodáshoz köthető javaslatok körében ismertetett, a tájidegen fafajú erdőállományok szerkezetátalakítására vonatkozó beavatkozásokon túl – nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészek, mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai kockázatot jelentenek a környezetükben elhelyezkedő, természetvédelmi szempontból értékesebb, jelölő élőhelynek minősülő erdőrészek szempontjából. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása, illetve természetességük lehetőség szerinti növelése révén az őshonos fafajú állományok közötti összeköttetés javítása.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-4 kezelési egységhez tartoznak a tervezési területnek azok az alapvetően nem őshonos fafajú erdőrészei, amelyek őshonos fafajú, többségében jelölő élőhelynek minősülő erdőrészekkel nem érintkeznek.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Állománytípusukat tekintve főként akácosok, kisebb arányban erdei- és feketefenyvesek, vöröstölgyesek, nemesnyáras erdők.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): ültetett akácosok (S1); nemesnyárasok (S2); egyéb tájidegen lombos erdők (S3); ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4); őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz és félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja az erdőtömb egységének biztosítása a természetesség javításának lehetőségével. A kezelési egység területén található erdőrészletek esetében javasolt az erdőgazdálkodási tevékenységeket úgy folytatni, hogy minél kisebb teret kapjanak az intenzív terjedésre képes tájidegen fajok. Ezen túlmenően a kezelési egység olyan erdőrészleteiben (vagy az erdőrészletek meghatározott részein), ahol a termőhelyi adottságok ezt lehetővé teszik, a felújítások során őshonos fafajú állományok kialakítására javasolt törekedni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /Megjegyzés: *Fafajok: magyar kőris, gyertyán, mezei szil, vénicszil, hegyi szil, mezei juhar, tatár juhar, kislevelű hárs, ezüst hárs, zselnicemeggy, bibircses nyír, molyhos nyír, fehér nyár, rezgő nyár, fekete nyár, kecskefűz, madárcseresznye, vadvadkörte, vadalma, enyves éger. Célállományok: tölgyes, hazai egyéb keménylombos, hazai nyáras, hazai egyéb lágylomb.*
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat – a gazdálkodáshoz köthető javaslatok körében ismertetett, a tájidegen fafajú erdőállományok szerkezetátalakítására vonatkozó beavatkozásokon túl – nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőrészleteknek térbeli elhelyezkedésük folytán csekély befolyásuk van a jelölő élőhelyek és fajok állapotára a Natura 2000 területen belül. Termőhelyi viszonyaikat tekintve is kedvezőtlen adottságúak a jelölő élőhelyek helyreállítására. Ugyanakkor,

mint inváziós terjedésre hajlamos fajok forrásai bizonyos kockázatot jelentenek. A javaslatok célja ezeknek a kockázatoknak a csökkentése, továbbá bizonyos esetekben, ahol lehetőség nyílik rá, a kezelési egység területén található állományok szerkezetátalakítása. A kezelési egység területén szórványosan előfordulnak idős kocsányos tölgy hagyásfák, és egyéb, a kultúrállományokban természetvédelmi értéket hordozó őshonos fafajok (pl. vadkörte, hazai nyarak, nyírek), melyek megőrzésére javasolt törekedni.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-5 kezelési egységhez pusztai tölgyes jellegű állományok tartoznak, illetve olyan élőhelyek, amelyek pusztai tölgyes élőhelyrekonstrukcióra potenciálisan alkalmasak.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. A kezelési egységen belül a bátorligeti Fényi-erdőhöz tartozó terület egysége jelen állapotukban magas természetességű, őshonos tölgyes erdőtömbökön belül található felnyíló, pusztai tölgyes jellegű erdők. Az Ömbölyi-erdőn belül található erdőrészek viszont erősebben leromlott állapotú származékok, az Ömböly 11C erdőrészletben a közelmúltban történt felújítást követően alapvetően fiatal akácos állomány található. Az Ömböly 18TN erdőrészlet területén korábbi sikertelen erdősítést követően igen vegyes összetételű cserjés-pionír „előerdő” helyezkedik el. A két utóbbi ömbölyi erdőrészlet leromlott állapotában is – foltokban – viszonylag gazdag, erdőpusztai élőhelyekre jellemző gyepszintet tartalmaz. Az Ömböly 11C erdőrészlet területén a felújítást megelőzően a jelölő faj magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) jelentős állománya élt. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homoki tölgyesek (M4); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); ültetett akácok (S1)
- Natura 2000 élőhelyek: euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*), magyar kökercsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: bársonyos kakukkszegfű (*Silene coronaria*), erdei borkóró (*Thalictrum aquilegifolium*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja a speciális erdőpusztai élőhelykomplexum fenntartása, illetve helyreállítása. A kezelési egység területén található erdőrészek esetében javasolt – a lehetőségek függvényében – a gazdálkodási célokat a természetvédelmi céloknak alárendelve a pusztai tölgyes élőhelytípust helyreállító, illetve fenntartó kezelést folytatni.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység országos jelentőségű védett természeti területeken elhelyezkedő részein kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. (E71)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Erdőszyepp-erdők füves részeinek fenntartó kezelése. (E76) */Megjegyzés: A pusztai tölgyes állományokban a füves részek fenntartó kezelésének eszközei között javasolt fenntartani a természetvédelmi szempontból szabályozott és ellenőrzött legeltetés lehetőségét, amennyiben arra jogszabályi lehetőség nyílik./*
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82)
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. (E85)
- Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása. (E87)
- Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása (E89)
- Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása. (E93)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén belül az Ömböly 11C és 18TN erdőrészletek területén a pusztai tölgyes élőhely kialakítása csak erőteljes élőhelyrekonstrukciós beavatkozás nyomán lehetséges. A helyreállítás alapvető feltétele a tájidegen fás növényzet minél teljesebb körű eltávolítása, lehetőség szerint célzott vegyszeres és mechanikai módszerek együttes, körültekintő alkalmazásával. A 18TN erdőrészlet esetében ennek sikere esetén gyepes, valamint őshonos fás-cserjés csoportok mozaikjából álló, felnyíló erdőkép alakítható ki. A 11C erdőrészlet esetében a jelenlegi faállomány kis kivétellel tájidegen fafajokból (fehér akác, kései meggy) áll, így ott a homoki pusztai tölgyes erdőkép kialakításához bizonyos arányban őshonos fák ültetése is szükséges. A felvázolt élőhelyrekonstrukció hosszan tartó utókezelést és folyamatkövetést igényel (inváziós fajok újarasradásának visszafogása, gyommentesítő kaszálás), ezért csak az ahhoz rendelkezésre álló feltételek függvényében valósítható meg sikeresen.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható. Kivételt képezhet ez alól vadvédelmi célú kerítés létesítése az erdőspusztai élőhelyek körül (kiemelten az ott előforduló jelölő növényfajok állományainak védelmében), a kedvezőtlen vadhatás kiküszöbölése céljából.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A homoki pusztai tölgyes élőhelytípus a Pannon Biogeográfiai Régió egyik legveszélyeztetettebb, egyúttal természeti értékeiben a legunikálisabbak között számon tartott élőhelytípusa. Fenntartása, helyreállítása a gazdálkodás megszokott keretei között nem elképzelhető. A tervezési terület 0,75%-át kitevő kezelési egység területén javasolt ennek az élőhelytípusnak a fenntartására és helyreállítására kifejezetten természetvédelmi kezelést folytatni. Az élőhelytípus szempontjából a legnagyobb veszélyt a tájidegen inváziós fa- és cserjefajok jelentik, melyeket lehetőség szerint maradéktalanul szükséges visszaszorítani. Az élőhely fenntartásának adminisztratív feltételei is vannak, ezért szükséges területüknek tisztásként való nyilvántartása. A kezelési egység területén a legeltetést – kizárólag, mint természetvédelmi kezelés célját szolgáló beavatkozást, korlátozott és ellenőrzött feltételek között – potenciális lehetőségként érdemes fenntartani.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-6 kezelési egységhez a tervezési egység erdőterületén található lápi eredetű vízállások és azok származékai tartoznak.

Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Néhány évtizede ezek a területek még nagyrészt fátlan, tartós vízállású lápok voltak. Az elmúlt időszak szárazodása révén lápi jellegük eltűnőben van, jelentős részben cserjés-fás növényzet nötte be őket. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fűzlápok (J1a); üde és nedves cserjések (P2a); keményfás ártéri erdők (J6); nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- Natura 2000 élőhelyek: Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: békaliliom (*Hottonia palustris*), tőzgepáfrány (*Thelypteris palustris*), lápi csalán (*Urtica kioviensis*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja ezeken a területeken a lápi-mocsári jellegű élőhelytípusok fenntartása. A kezelési egység területén érdemi gazdálkodás nem folyik, erdőgazdálkodási szempontból csekély a jelentőségük. A Bátorliget SVF erdőrészlet területét rövid ideig vadföldként használták, de

termőhelyi adottságai folytán arra valójában nem alkalmas. Javasolt ezeknek a területeknek vizes élőhelyként való fenntartása, gazdálkodási tevékenység folytatása nélkül.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység országos jelentőségű védett természeti területen elhelyezkedő részein kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdei vizes élőhelyek jelentős elemei az élőhelyi sokféleségnek. Fennmaradásuk alapvetően a vízellátás függvénye, ennek javítására viszont közvetlen lehetőség a tervezési egység területén nem áll rendelkezésre. Állapotuk javítását szolgálja a helyenként terjedő tájidegen cserjés-fás növényzet visszaszorítása, továbbá a kedvezőtlen vadhatás mérséklése. A kezelési egység területén kis állománysűrűségben előfordul a jelölő faj harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), az élőhely érintetlensége a faj fennmaradását szolgálja.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-7 kezelési egységhez korábbi tájidegen fafajú erdő helyén létrejött, jelenleg tisztásként nyilvántartott, viszonylag szegényes, füves növényzetű területek tartoznak. Ezek az Országos Erdőállomány Adattárban tisztásként nyilvántartott erdőterületek. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen száraz és félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Natura 2000 élőhelyek:

- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja a terület inváziós fajoktól mentes állapotban tartása, lehetőség szerint természetességi állapotának javítása. A kezelési egység területén érdemi gazdálkodás nem folyik, természetvédelmi kezelés részeként rendszeres szárzúzás/kaszálás, akác és kései meggy sarjleverés történik. A természetvédelmi szempontból megfelelő gazdálkodási forma a kaszálás, vagy – az élőhelyi adottságoknak még inkább megfelelően –, amennyiben jogszabályi lehetőség megengedi, a terület legeltetése. A legeltetésre elsősorban juh, részben szarvasmarha, illetve az akác jelenleg nagy területre kiterjedő erős sarjképződése miatt – kecske lehet alkalmas. Ezen túl a terület lehetőséget nyújthatna arra, hogy a Fényi-erdő Természetvédelmi Területen belül túlságosan megnövekedett vadállomány természetvédelmi érdeket szolgáló szabályozása céljából ezeken a tisztásokon vadgazdálkodási létesítmények (elsősorban magaslesek, esetleg sózó, szóró) kerüljenek elhelyezésre.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység egésze országos jelentőségű védett természeti területen helyezkedik el, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. GY22
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. GY26
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található jellegtelen füves növényzetű tisztások számottevő természeti értéket jelen állapotukban annyiban hordoznak, hogy a pusztai tölgyes élőhelyszerkezet fátlan komponenseként funkcionálnak; megfelelő kezelés esetén fajkészletük is gazdagodhat erdőpusztai karakterfajokkal. A tájidegen fás növényzet terjedésének megakadályozásához aktív beavatkozás

szükséges a területen. Erre alkalmas a rendszeres kaszálás, szárazzás, de az élőhelyi adottságok miatt célszerű lenne a legeltetéses használat. A Fényi-erdő Természetvédelmi Területen belül túlságosan megnövekedett vadhatás indokolná, hogy ezeken a tisztásokon vadgazdálkodási létesítmények (elsősorban magaslesek, esetleg sózó, szóró) kerüljenek elhelyezésre, ezáltal elősegítve a vadállomány természetvédelmi célú szabályozását. A kezelési egység területén a legeltetés lehetőségét – kizárólag, mint természetvédelmi kezelés célját szolgáló beavatkozást, korlátozott és ellenőrzött feltételek között – potenciális lehetőségként érdemes fenntartani.

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-8 kezelési egységhez a tervezési terület erdőterületen kívül eső, lápi-mocsári jellegű élőhelyei tartoznak, melyek a jelölő faj harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és a jelölő fajnak javasolt hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) jelentős állományainak adnak otthont.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4); nem zsombékoló magassásrétek (B5); fűzlápok (J1a); üde és nedves cserjések (P2a); jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyepek (OB); homoki sztyeprétek (H5b); nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*); Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), Pannon homoki gyepek (6260*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok:

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja ezeken a területeken a lápi-mocsári jellegű élőhelytípusoknak viszonylag háborítatlan fenntartása. A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt. Erdőtelepítés a kezelési egység területén – mivel az a jelölő faj harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) élőhelyének megszűnésével járna – nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások és korlátozások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Javasolt előírások:

- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal

egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak jelentős részében felszíni vízborítás, illetve víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A kezelési egység területe annak zsombékos jellege és tőzeges, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül nem kaszálható vagy legeltethető, és a fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A fenntartás szempontjából a cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. A kezelési egység területén jelentős állománysűrűségben előfordul a jelölő faj harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és a jelölő faj hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), az élőhely javaslatok szerinti fenntartása ezeknek a fajoknak a fennmaradását is szolgálja.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-9 kezelési egység jelentős mértékben becserjésedett egykori legelőt – száraz és üde gyepeket, cserjést, facsoportokat – foglal magába. A terület a jelölő faj sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) jelenleg ismert legjelentősebb élőhelye a tervezési területen. A kezelési egység kicsiny része hivatalosan erdőként nyilvántartott területen (tisztás, terméketlen terület), túlnyomó része viszont erdőterületen kívül található.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); homoki sztyeprétek (H5b); jellegtelen száraz és félszáraz gyepek (OC); jellegtelen üde gyepek (OB)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon homoki gyepek (6260*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)Érintett, egyéb kiemelt fajok:

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja a jelölő lepkefaj számára kedvező élőhelyi feltételek biztosítása elsősorban legeltetési gazdálkodással összehangolva. A kezelési egység területén érdemi gazdálkodás a fenntartási tervet megalapozó vizsgálatok idején nem folyik. Kívánatos lenne kíméletes legelőgazdálkodás folytatása a cserjés vegetáció jelentős megnyitásával, egyúttal kisebb-nagyobb, napfénynek jobban kitett cserjecsoport, cserjés szegély meghagyásával, kíméletével. Amennyiben nincs mód a legeltetés folytatására, a zárt cserjés megnyitása természetvédelmi beavatkozásként indokolt a jelölő lepkefaj számára kedvezőbb élőhelyi körülmények teremtése

céljából. A cserjés megnyitásával kapcsolatos, javasolt beavatkozások a kezelési egység hivatalosan erdőként nyilvántartott területére eső részén is indokoltak; a legeltetés folytatása helyett a kaszálás a lehetséges opció a gyep-cserjés arány megfelelő biztosítására.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felületés nem megengedett.(GY01)
- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) /*Megjegyzés: a gyepterületen összesen a terület 15-20%-át kitevő galagonyás-kökényes cserjés meghagyása javasolható, mindenképpen több foltban; a nagyobb, zárt cserjések meghagyása kerülendő.*
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY42)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a zárt cserjés kívánatos megnyitása élőhelyrekonstrukciós léptékű beavatkozásnak minősül.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható; eltekintve a legeltetési gazdálkodáshoz szükséges építmények esetleges kialakításától.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területe a jelölő faj sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) jelenleg ismert legjelentősebb élőhelye a tervezési területen. A számára kedvező feltételek biztosításához szükséges

a jelentős kiterjedésű, zárt cserjés megnyitása és fenntartása, amely leginkább a legeltetési gazdálkodással összehangolható. Ezúttal ez a gazdálkodási mód kedvez az itt található közösségi jelentőségű – bár nem jelölő élőhelynek minősülő – homokpusztgyep fenntartásának is.

(a) Kezelési egység kódja: KE-10

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-10 kezelési egységhez a tervezési területen belül található szántók tartoznak. Ezeket tájidegen fafajú, ültetvényszerű erdők veszik körül, a rajtuk folyó gazdálkodás nincs számottevő hatással a jelölő fajokra, élőhelyekre, a természetvédelmi célkitűzésekre.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén folyó szántóföldi gazdálkodás nincs számottevő hatással a jelölő fajokra, élőhelyekre, a természetvédelmi célkitűzésekre, ezért ezzel kapcsolatos javaslat nem merül fel. Esetleges erdősítésük esetén intenzíven terjedő idegenhonos fajok alkalmazása nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Javasolt előírások:

- Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E07)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó szántókat tájidegen fafajú, ültetvényszerű erdők veszik körül, a rajtuk folyó gazdálkodás nincs számottevő hatással a jelölő fajokra, élőhelyekre, a természetvédelmi célkitűzésekre. Esetleges erdőtelepítés esetén felmerülő szempont, hogy az intenzíven terjedő idegenhonos fajok további területnövekedése nem kívánatos a tervezési területen.

(a) Kezelési egység kódja: KE-11

(b) Kezelési egység meghatározása: A KE-11 kezelési egység a tervezési területen áthaladó csatornákat (Szénási-folyás, Károlyi-folyás) foglalja magába. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet álló- és folyóvizek partjánál (BA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); jellegtelen üde gyepek (OB)
- Natura 2000 élőhelyek: –
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*),
- Érintett, egyéb kiemelt fajok:

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési javaslatok célja a csatorna nyomvonalának inváziós fajoktól mentesen tartása, valamint a jelölő élőhelyek fennmaradását segítő vízvisszatartási lehetőségek biztosítása. A csatorna nyomvonalán és a parti sávokon a mindenkori vízjogi engedélynek megfelelő működést biztosító fenntartási munkák elvégzése során a hínárkaszállást, nádvagást javasolt előnyben részesíteni a kotrással szemben. Az esetlegesen szükséges kotrásos karbantartást az élővilágot legkevésbé zavaró, a szaporodási és telelési időszakokkal legkevésbé átfedő, augusztus 1. és október 15. közötti időszakban javasolt elvégezni. Előnyben részesítendő – ahol van erre lehetőség - a félszelvényű kotrás, az érintetlenül hagyott oldalon legkorábban 2 éves visszatérési idővel. A parti sáv rendezését szolgáló munkálatok időzítésére a június 15. – február 15. közötti, a meder növénytelenítésére június 15. – február 15. közötti időszak javasolható. A csatornák medrének kotrásából származó iszap parton történő deponálása azokon a helyeken lehet indokolt, ahol a magasított part hiányában fennáll annak a veszélye, hogy a felszíni vizek közvetlenül visszafolynak a csatornába. Ahol deponálás történik, a rákövetkező három évben évi két-háromszori gyommentesítő kaszállással szükséges megelőzni a gyomok, különösen a tájidegen inváziós gyomfajok megtelepedését.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Károlyi-folyásnak a kezelési egységre eső területe a Fényi-erdő Természetvédelmi Területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó csatornákon javasolható vízvisszatartó műtárgy, vagy műtárgyak létesítése, amelyek - nem meggátolva a tél végi, kora tavaszi illetve esetleg más időszakban fellépő belvíztöbblet átvezetését - megakadályozzák, hogy száraz időszakban a vízigényes erdei élőhelyek fennmaradásához szükséges vízmennyiség eltávozzon a területről. A vízvisszatartás megvalósítása csak – a jelen fenntartási terv keretein túlmutató – előzetes tervezés alapján lehetséges.

(g) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:*

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok a kezelési egység területére vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) *Kezelési javaslatok indoklása:*

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani az erdei élőhelyek és a hozzájuk kötődő jelölő faj vízigényének biztosítását. A kezelési egységbe tartozó csatornák fontos szerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornán. A csatornák töltése, pereme emellett – különösen megfelelő karbantartás hiányában – fontos szerepet játszik az inváziós fajok terjedésében. Emiatt szükséges rendszeres kezeléssel biztosítani az inváziós fajok visszaszorítását.

(a) *Kezelési egység kódja: KE-12*

(b) *Kezelési egység meghatározása:* A KE-12 kezelési egység a tervezési területen található földutakat, nyiladékokat, erdei utakat és a határsávot foglalja magában. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): út és vasúthálózat (U11); jellegtelen száraz- és félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) *Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:*

A kezelési javaslatok célja a vonalas létesítmények inváziós fajoktól mentesen való tartása. Az erdőben haladó nyiladékok, utak, illetve a határsáv mellett javasolt az inváziós növények rendszeres visszaszorításáról gondoskodni. Javasolt e mellett az utak, nyiladékok területére eső időszakban ritka fajhoz tartozó vagy böhöncös fák lehetőség szerinti kímélete.

(e) *Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:*

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

Védett természeti területen a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait is szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. GY107

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységre vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, illetve élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

Az utak, nyiladékok fontos szerepet játszanak az inváziós fajok terjedésében. Szükséges ezért rendszeres kezeléssel biztosítani az inváziós fajok visszaszorítását.

(a) Kezelési egység kódja: KE-13

(b) Kezelési egység meghatározása: A tervezési területen található elhagyott erdészház, és Kisömböly településrész (Ömböly település része).

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): falvak, falu jellegű külvárosok (U3)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok:
- Érintett, egyéb kiemelt fajok:

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodáshoz kötődő általános kezelési javaslatok a kezelési egység vonatkozásában nem merülnek fel.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

b) Javasolt előírások:

Gazdálkodáshoz kötődő önkéntesen vállalható kezelési javaslatok a kezelési egység vonatkozásában nem merülnek fel.

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységre vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, illetve élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó Szénási erdészház mellett turisztikai-hitéleti jelentőségű útvonal („Mária út”-zarándokút) halad, javasolt pihenőhely, esőbeálló, az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő

természeti értékeit, a Natura 2000 hálózatot, az ott folyó természetvédelmi és erdészeti tevékenységeket bemutató szemléletformáló információs tábla kialakítása.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területét érintő turisztikai útvonal esetleges létesítményfejlesztése potenciális lehetőséget nyújt a szemléletformáló eszközök elhelyezésére.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetében, a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-5 kezelési egység: Pusztai tölgyes élőhely helyreállítása.

KE-9 kezelési egység: Becserjésedett legelő helyreállítása a nagyobb, zárt cserjecsoportok megnyitásával.

KE-11 kezelési egység: Vízvisszatartást szolgáló beavatkozások a területen áthaladó csatornákon.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján.

A **díszes tarkalepke** (*Euphydryas maturna*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1 és KE-2 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-9 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A **nagy hőscincér** (*Cerambyx cerdo*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1 és KE-2 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **skarlábogár** (*Cucujus cinnaberinus*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1 és KE-2 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **harántfogú törpecsiga** (*Vertigo angustior*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-6 és KE-8 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **hasas törpecsiga** (*Vertigo moulinsiana*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-8 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A **magyar nőszirm** (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-5, illetve potenciálisan a KE-1 és KE-2 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek. A faj védelmében ezen kívül fontosak a megnövekedett vadállomány visszaszorítására vonatkozó, több kezelési egység esetén hangsúlyozott javaslatok. Mindezen túl, tekintettel arra, hogy a magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*) állománya igen kicsiny, szűk elterjedésű, ezért különösen sérülékeny a területen, javasolt a helyi populációkból gyűjtött termés felhasználásával, „ex situ” szaporítás segítségével megerősíteni az állományokat.

A **magyar kökörcsin** (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-5 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek. A faj védelmében ezen kívül fontosak a megnövekedett vadállomány visszaszorítására vonatkozó, több kezelési egység esetén hangsúlyozott javaslatok. Mindezen túl, tekintettel arra, hogy a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*) állománya igen kicsiny, szűk elterjedésű, ezért különösen sérülékeny a területen, javasolt a helyi, vagy közeli (Bátorligeti legelő) populációkból gyűjtött termés felhasználásával, „ex situ” szaporítás segítségével megerősíteni az állományokat.

Fajmegőrzési tervek állnak rendelkezésre a magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis subsp. hungarica*) és a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) esetén, így a tervekben foglaltak figyelembe vétele is szükséges a tervezési terület természetvédelmi kezelése során.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelytérképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2015/2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében ennek a felmérésnek az eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A **jelölő élőhelyek** monitorozására javasolható 10 évente, az erdőtervezési ciklussal összehangoltan az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem adna megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó, idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91I0*-Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*); 91F0–Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)) állományainak változását is legalább élőhelytípusonként (pusztai tölgyes, gyöngyvirágos tölgyes, keményfaliget) három-három mintavételi helyen monitorozni. Alkalmazott természetvédelmi-erdészeti kutatás keretében javasolt a jelölő élőhelynek minősülő erdőtípusok különböző típusú felújításainak nyomon követése – a felújítási eljárások sikerességének cönológiai és erdőfelvételezési módszerekkel történő értékelése.

Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*): A sárga gyapjasszövő kutatottsága az Önbölyi-erdő és Fényi-erdő HUHN20035 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen közepes mértékű, ezért javasolt további, célzott felmérések elvégzése (az erdőszegélyek, valamint nyiltabb területek cserjés – elsősorban kökényes és galagonyás, esetleg vadkörte – részein). A faj monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

Tekintettel arra, hogy a lepkék csak elhanyagolható mértékben reagálnak a mesterséges fényre, ezért a faj állományai lámpázás módszerével nem monitorozhatók kielégítő hatékonysággal. Megfelelő eljárást jelent ugyanakkor a hernyófészkek – illetőleg későbbi fejlődési stádiumban a lárvák egyenként történő – számlálása, mert ez a módszer precíz információkat biztosít a populációk elhelyezkedéséről és egyedszámáról. Fontos ugyanakkor, hogy a felméréseket szakember végezze, mert kora tavasszal (április folyamán) más lepkefajok is készítenek szövedékeket a cserjéken (például: *Eriogaster lanestris*, *Malacosoma neustria*, *Euproctis chryorrhoea*, egyes araszolók stb.).

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A faj kutatottságának mértéke az Önbölyi-erdő és Fényi-erdő HUHN20035 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen magas fokú, mindamelllett továbbra is elképzelhető újabb – lokális – állományok felfedezése, ezért indokolt a célzott kutatások folytatása. A díszes tarkalepke monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Hatékony megoldást jelent az érintett erdőtagokban vagy erdőrészletekben kijelölt mintavételi ösvények (transzsektek) mentén történő egyedszámlálás. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út valamennyi pontjának) koordinátáit.
2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.
3. A lárva-fészkek számlálása ugyancsak kiváló eredményt nyújthat, különösen akkor, ha a rajzás időszakában jelölés-visszafogással történő adatrögzítésre is sor került. Fontos, hogy a vizsgálatokat gyakorlott szakember végezze, mert a lepkéfaj lárváinak fészkei terepen esetenként összetéveszthetők lehetnek más rovarfajok szövedékeivel.
4. A felmérés történhet petecsomók keresésével és számlálásával a fiatalabb magyar kőris, illetve magas kőrisfák leveleinek vizsgálata útján. E módszernek számos előnye van, hiszen a petecsomók keresése:
 - (a) csaknem bármely napszakban és időjárási körülményektől függetlenül végezhető;
 - (b) pontosabb képet nyújthat a populációméretéről (különösen más mintavételi eljárásokkal kombinálva), mint önmagában csak a lepkék észlelésén alapuló megfigyelés;
 - (c) hatékonyan végezhető, mivel a nőstény lepkék csak fiatalabb kőrisek viszonylag alacsonyan (1 – 6 méter magasságban) elhelyezkedő leveleire petéznek, ezért a vékonyabb törzsek lehajtásával egyszerre vizsgálható az összes levél fonákja.
5. Célravezető eljárást jelent az áttelelt hernyók számlálása avarszinten lehatárolt, 1 m²-es kvadrátokban (az élőhely több pontján megismételve). E módszer alkalmazása esetén a valós értékekhez minél jobban közelítő becslés érdekében javasolt hektáronként legalább 15-20 mintavételi egység kijelölése.
6. Kiegészítő jelleggel célszerű vizsgálni a nőstény lepkék, illetve az általuk lerakott peték termékenységet. Az állatok második lárvastádiumukig laboratóriumi körülmények között tarthatók, majd a hernyófészkek még az átnyaralás (aestiválás) időszaka előtt visszahelyezhetők az eredeti kőrisfákra (nem érdemes fogságban nyaraltatni, illetve teleltetni a lárvákat, mert ilyen esetekben az elhullás mértéke a természetben tapasztaltakhoz képest aránytalanul magasabb).
7. Ugyancsak kiegészítő eljárásaként alkalmazható a parazitáltság meghatározása az áttelelés után begyűjtött lárvák felnevelése útján. Ilyen esetben egy-egy kvadrátból legfeljebb 10-10 lárva begyűjtése indokolt. A bából kikelt darazsakat a pontos meghatározás érdekében szakemberhez kell eljuttatni, az ép és egészséges lepkéket pedig eredeti élőhelyükön el lehet engedni [a díszes tarkalepke lárváinak jellemzően három parazitája van: *Cotesia acuminata* (Hymenoptera: *Braconidae*); *Cotesia melitaeorum* (Hymenoptera: *Braconidae*); *Erycia fatua* (Diptera: *Tachinidae*)].

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), **skarlátbogár** (*Cucujus cinnaberinus*): Ezen fajok onitorozása a Natura 2000 terület 75 éves vagy annál idősebb, őshonos fafajú erdőállományaiban történő, előfordulásukra utaló életnyomok (imágó, lárva előfordulása,

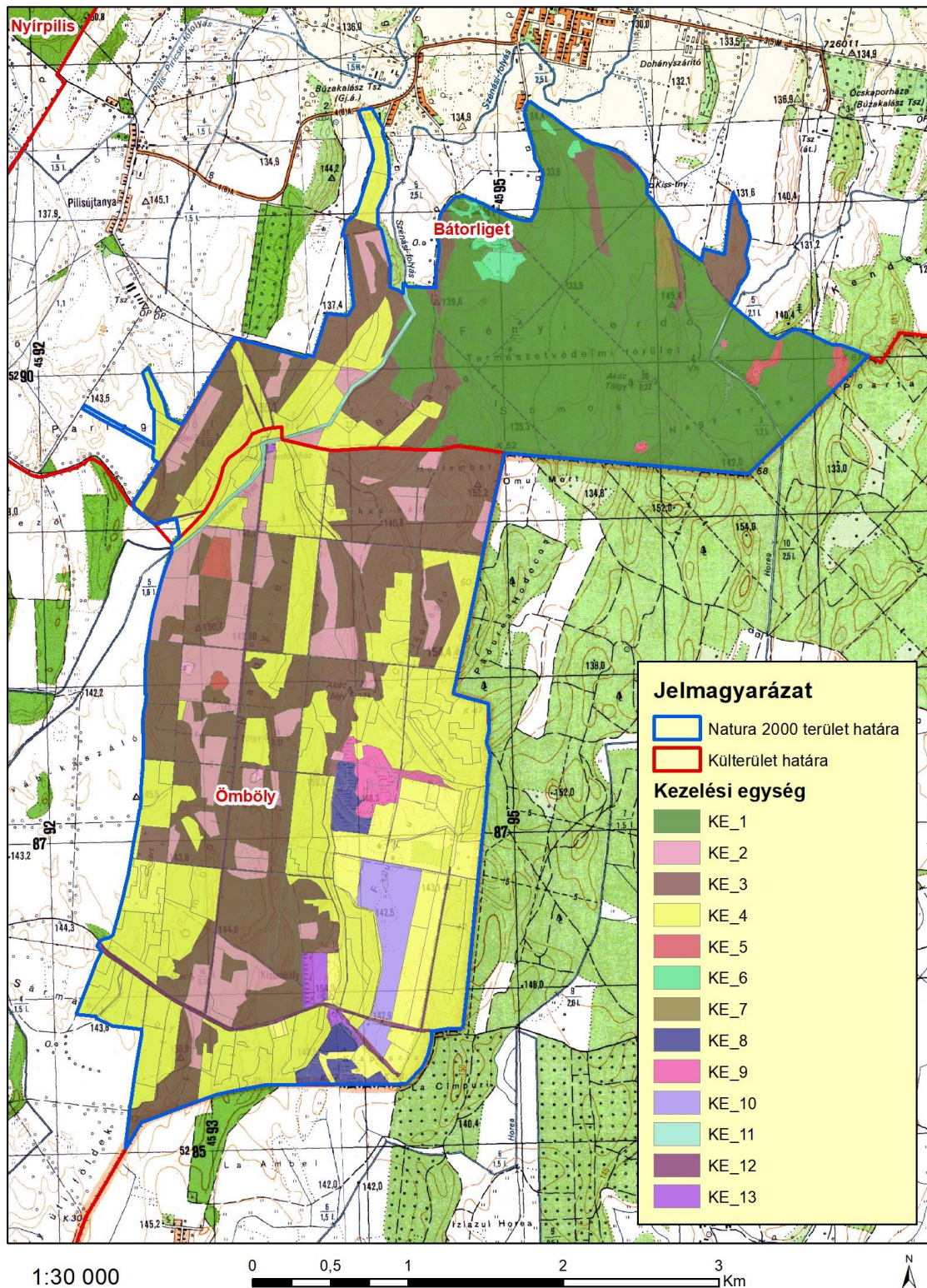
rágáskép, kirepülési nyílások, elhullott példányok) vizsgálatával végezhető 3 évente. A jövőbeni alkalmazott természetvédelmi kutatás célja lehet annak meghatározása, hogy egy idős, őshonos erdőrészletben milyen mennyiségű friss (néhány éves) lábönálló és elfekvő holt faanyag szükséges ahhoz, hogy a skarlátbogárnak (*Cucujus cinnaberinus*) tartós és életképes populációja maradjon fenn.

Magyar nőszirm (*Iris aphylla* subsp. *hungarica*): A terület jelölő növényfajának esetében az ismert állományok rendszeres monitorozására – tekintettel a szűk elterjedésre és a populációk kis méretére – éves rendszerességgel javasolt sort keríteni. A rögzítendő paraméterek: hajtásszám és polikormonok száma; virágzó hajtások száma. Szükséges a – valószínűleg az elmúlt évtizedben akáccal történő felújítás áldozatául esett – önbölyi lelőhely (Önböly 11/C erdőrészlet) további vizsgálata is, mert nem kizárható túlélő példányok előkerülése.

Magyar kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* subsp. *hungarica*): A terület jelölő növényfajának esetében az ismert állományok rendszeres monitorozására – tekintettel a szűk elterjedésre és a populációk kis méretére – éves rendszerességgel javasolt sort keríteni. A rögzítendő paraméterek: tőszám és termést érlelő hajtások száma.

3.2.5. Mellékletek

HUHN20035 ÖMBÖLYI-ERDŐ ÉS FÉNYI-ERDŐ

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek (2016.)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő (HUHN20035) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A terület egy része (297,72 ha) a Fényi-erdő Természetvédelmi Terület (kiterjedés: 297,72 ha) része. A vonatkozó jogszabály a 49/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Fényi-erdő természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként „ex lege” védett terület is, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

A terület erdőállománya 414 részletben 1340,56 hektáron helyezkedik el és állami, illetve magántulajdonban vannak.

A tervezési terület mintegy 21%-a, a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában van, a terület 66%-a, a Nyírerdő Zrt. vagyongazdálkodásában, 0,5 % a Magyar Állam, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság vagyongazdálkodásában Magyar Állam tulajdonában áll. A terület további része jellemzően magántulajdon, eltekintve az önkormányzati tulajdonban álló közhasználatú földtől.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat magterület, illetve ökológiai folyosóövezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti

évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben a résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer 2014. évi adatai alapján az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Bátorliget és Ömböly közigazgatási területeket érintve több fizikai blokkban található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 7,8 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

Az azonosítók évenként változnak, így a táblázat csak tájékoztató jellegű. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetők el.

MePAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
TVKRT-Y-11*	8,65	0,00	0
T5100-3-11	1,79	0,00	0
T4U00-V-11	1,63	1,63	0
T09D0-L-11	383,40	3,89	-
T0QL0-8-11	37,25	0,00	0
T0RT0-H-11*	23,31	19,85	0
T0WD0-7-11	52,32	0,00	0
T0YT0-P-11	93,91	0,00	0
T1100-X-11*	12,09	0,33	0
T15T0-W-11	95,96	0,54	0
T19D0-M-11	78,66	0,00	0
T1CT0-4-11	94,88	0,00	0
T1JL0-3-11	19,75	0,00	0
T1KT0-A-11	15,63	13,46	0
T1PD0-2-11	89,16	0,44	0
T1QL0-9-11	56,23	0,31	0
T1RT0-J-11	39,25	39,25	0
T1V60-1-11	23,03	22,66	0
T1WD0-8-11	22,08	0,44	0
T2100-Y-11*	1,47	0,00	0
T23D0-F-11	24,50	0,00	0
T24L0-P-11	5,65	4,72	0
T29D0-N-11	13,42	1,56	0
T2CT0-5-11	3,52	2,79	0
T2F60-M-11	3,73	0,00	0
T2V60-2-11	6,90	3,42	-
T3F60-N-11	66,93	0,00	0
T3N60-V-11*	11,34	0,00	0
T3YT0-T-11	85,31	0,00	0
T4RT0-M-11	0,63	0,63	0
T54L0-T-11	22,61	0,00	0
T55T0-2-11	2,61	0,00	0
T5700-9-11*	78,63	0,00	0
T2E00-D-11*	23,65	20,96	0

* Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi, élőhelykezeléssel összefüggő agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri

rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyepterületeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi

kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészletben történő örökös erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkimélő anyagmozgatásra.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

VP5-8.1.1-16 Erdősítés támogatása

Célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

VP5-8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja a klíma rezisztens fafajok biztosítása, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fafajok alkalmazkodóképességének érdekében.

VP4-15.2.1.2.-17 Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A felhívás célja a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

VP5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálót szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése”, illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése” támogatások alapvető célja a területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a

jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb, illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevitelére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene venni a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni, az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Ld. a 3.4.2. pont alatti táblázatban.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái • a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2016.05.24. (Bátorliget)	Részvevők száma: 13
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái • a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2016.05.13-27. (Önböly, Bátorliget)	Kifüggesztés darabszáma: 2
Honlap	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdái • a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2016.05.11-től folyamatosan letölthető	http://www.e-misszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékesi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok 	2016.05.11-23. között	Kiküldött levelek + e-mailek darabszáma: 138 levél + 119 e-mail (Valamint ismétlődő, emlékeztető e-mailek.)

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

1. Az egyeztető fórum időpontjának és helyszínének egyeztetése megtörtént az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi őrkkel és a tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Bátorligeti Őslápmúzeummal (2016. május eleje).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált, a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2016.05.11.).
3. Az érintett önkormányzatok (Önböly, Bátorliget) 2016.05.13-27. között 10 napra kifüggesztették a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2016.05.11-23 között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, átnézeti térkép, véleményezési határidők, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre:
 - Érintett önkormányzatok (Önböly, Bátorliget: 2 levél)

- Azon földrészletek helyben élő magán tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint a kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktusforrást hordozó, természetvédelmi szempontból legfontosabbnak ítélt területrészek tekintetében (55 levél)
- Natura 2000 támogatást 2014-2015-ben igénybe vevő, helyben élő gazdálkodók (6 levél)
- Erdészeti szakirányítók, erdészek, erdőgazdálkodók (9 levél, 119 e-mail)
- Agrárkamrai tanácsadók, falugazdászok (1 levél)

Országos hatáskörű szervek (szervezetenként 1 levél):

• Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség	• Magyar Bányászati és Földtani Hivatal
• Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	• BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
• Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	• Országos Vízügyi Főigazgatóság
• Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	• Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége
• Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal	• Magyar Erdőgazda Szövetség (MERSZ)
• Országos Tisztifőorvosi Hivatal	• Országos Erdészeti Egyesület
• Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság	• Országos Magyar Vadászkamara
• Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság	• Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
• Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Erdészeti Igazgatóság	• Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ)
	• Országos Kishalász Érdekszövetség

Régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek (szervezetenként 1 levél):

• NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.	• ÉRF Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Zrt.
	• ÉARFÜ Nonprofit Kft.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervek (szervezetenként 1 levél):

• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal	• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Földhivatali Főosztály
• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály	• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály	• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Építésügyi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztály
• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály, Növény- és Talajvédelmi Osztály	• Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal, Jogi és Koordinációs Főosztály
• Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)	• Nemzeti Földalapkezelő Szervezet, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kirendeltség
• Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	• Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei kirendeltség
	• Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság
	•

- Sz-Sz-B Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájégség
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Fehérgyarmati Erdészet
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Baktalórántházi Erdészet
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., Nyírbátori Erdészet
- Országos Magyar Vadászkamara, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete
- Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége
- Felső-Tiszavidéki Vadgazdák Szövetsége
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége

Járási hivatalok (szervezetenként 1 levél):

- Nyíregyházi Járási Hivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály
- Nyírbátori Járási Hivatal

Országos, regionális és helyi környezet- és természetvédő civil szervezetek (szervezetenként 1 levél):

- Pro Silva Hungaria
- Országos Természetőr Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- WWF Magyarország Alapítvány
- Felső-Tisza Alapítvány
- Szabolcs-Szatmár-Beregi Természetvédelmi Alapítvány
- Beregi Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vadásztársaságok (szervezetenként 1 levél):

- Éden Bérkilövő Vadásztársaság (Szarka György)

Vízgazdálkodási társulatok (szervezetenként 1 levél):

- Felsőszabolcsi VGT
- Nyírségi VGT
- Ecsediláp-Krasznabalpári VGT

5. A meghirdetett időpontban és helyszínen (2016.05.24-én 10.00-12.00 óra között, a Bátorligeti Őslápmúzeumban [4343 Bátorliget, Bajcsy-Zsilinszky u. 12.]) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 13 fő vett részt.

6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervekészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 15 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban. A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek, valamint járási hivatalok is a véleményezők között. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság projektgazdaként vett részt a fenntartási terv egy részének elkészítésében.

A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Tulajdonosok, gazdálkodók (62 levél, 13 fórum résztvevő)	- levél, és/v. e-mail értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen FÓRUMON (- az erdőtörvény tiltja az erdei legeltetést, a jószágnak a legelőn, kaszálón a helye. - Natura 2000 erdőben történő gazdálkodás esetén milyen bejelentési kötelezettség van?) TELEFONON (- Az erdőgazdálkodónak kára fog származni a fenntartási tervben szereplőkből.)	fórumon, telefonon	igen	A KE-5 és KE-7 kezelési egységek esetében az erdőterületen a javaslatok sorába vett természetvédelmi célú legeltetésre vonatkozó megfogalmazásokat a tervező pontosította.
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság	- levél, és/v. e-mail értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (Nem tesz észrevételt, de a tartalomjegyzék javítását kéri.)	levélben	igen	A tartalomjegyzék javítása megtörtént.
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Erdészeti Igazgatóság	- levél, és/v. e-mail értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- Ne csak a tervekészítés végén, és ne csak véleményezőként vonják be a gazdálkodókat és a hatósági szerveket. - Felhívja a figyelmet az erdőterv és a fenntartási terv közötti jogi kapcsolatra: 11/2010 FVM rend. és 275/2004 korm.rend. 4§ (3). - Felhívja a figyelmet az Országos Erdőállomány Adattárra. - Ismerjék meg a tervekészítők az erdőtervrendeletekben írtakat és hivatkozzanak rá. - SDF adatlapok dátumának rögzítése és a jelölők értékelése szükséges. - A terv nem veszi figyelembe az erdő történeti háttérét. A kiszáradás-aszály-klimaváltozás kérdésköre elnagyolt. - A kezelési javaslatok dömpingszerű felsorolása riasztó gazdálkodói oldalról. - Felveti, hogy mivel a védett terület és a Natura 2000 terület átfed, a védett területeken felgyűlt tapasztalatokat látni szeretné, és kérdezi, hol van a határ a fenntartó és	levélben	nem	A beérkezett véleményben felmerülő hiányosságok egy része bár jogos, túlmutat a konkrét tervezés keretein. Az erdőtervezés és a Natura 2000 fenntartási tervezés összehangolásának nincsen már megszilárdult, hagyományos gyakorlata. A kifogásolt hiányosságok másik része valójában már be volt építve a tervbe. Az Országos Erdőállomány Adattárral kapcsolatos releváns adatokat a projektgazda HNPI közvetítette a tervekészítő felé, az adatok figyelembe vételre kerültek, és az erdőtervrendeletekre vonatkozó hivatkozást is tartalmazta a fenntartási terv 1.7.3. fejezete.

		<p>fejlesztő intézkedések között.</p> <p>- Már a megalapozó dokumentáció elkészültekor legyen egyeztetés az erdészeti hatósággal.)</p>			
<p>Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)</p>	<p>- levél, és/v. e-mail értesítés</p> <p>- kifüggesztés</p> <p>- honlap</p> <p>- egyeztető fórum</p>	<p>Igen [a Főosztály]:</p> <p>(- Ne kommunikációs célcsoport legyen az államigazgatási szerv, hanem a készítésbe legyen bevonva.</p> <p>- A tervekészítéshez nem volt használva az OEA.</p> <p>- A fenntartási tervnek igazodnia kell az erdőtervrendelethez (47/2014. VM), és a körzeti erdőterv előírásaihoz. A körzeti erdőtervezésben a HNPI is részt vett.</p> <p>- A körzeti erdőtervezés figyelembe vette a Natura 2000 szempontokat. Információk a Natura 2000 elővizsgálati dokumentációban is elérhetők.</p> <p>- A körzeti erdőterv kezelési tervnek is minősül, ezért megállapításait a fennt. terv készítésében figyelembe kell venni.</p> <p>- A tervezési terület jelentős része nem védett, így e részeken a fennt. terv előírásai nem mutathatnak túl a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok megőrzésén (kéri a KE-3 és KE-4 esetében ezt fokozottabban figyelembe venni).</p> <p>- Nem került rögzítésre az SDF adatlap dátuma és a jelölő élőhelyek értékelése.</p> <p>- A fennt. terv nem vizsgálja a terület erdeinek múltját. Nem tartalmaz állapotértékelést, nem részletes a problémafeltárás, megoldásukra nem tesz javaslatot.</p> <p>- Nem különülnek el a gazdálkodáshoz köthető általános és a támogatási rendszerbe illeszthető javaslatok.</p> <p>- A kezelési javaslatok indoklása részt kéri</p>	<p>levélben</p>	<p>a</p> <p>lehetőségeknek megfelelően igen</p>	<p>Beépült észrevételek és módosítási javaslatok:</p> <p>- A kiszáradás, mint veszélyeztető tényező kifejtését kiegészítettük a tölgyes főfafajú állományok felújíthatóságára vonatkozó szemponttal, és a megfelelő (KE-1, KE-2) kezelési egységeknél is kiegészítésre kerültek erre vonatkozóan az erdőfelújításra vonatkozó bekezdések és a javaslatok indoklása.</p> <p>- Az erdőszegély kialakításra vonatkozó előírás-javaslat kiegészítésre került egy megjegyzéssel, miszerint azokban az esetekben javasolt, ahol az nem jár erdőterület igénybevitelével.</p> <p>- Az erdészeti fogalmakat érintő nem szakszerű, vagy félreérthető megfogalmazások több esetben javításra kerültek (amennyiben nem kötelezően kötött megfogalmazásokat érintettek).</p> <p>- A „mikrotarvágás” kifejezés kicserélésre került „mikrotarvágás mérettartományba tartozó beavatkozás” kifejezésre.</p> <p>- KE-1 esetében javításra került, a csaknem teljes egészében magas természetességű kifejezés „viszonylag magas természetességű” kifejezésre.</p> <p>- A KE-3-ban átfogalmazásra került az „erdőrészletek a tájidegen fafajú erdőrészei” kifejezés „erdőrészletek tájidegen fafajú állományrészei” kifejezésre.</p> <p>- Az erdőrészetek felsorolásánál minden egyes kezelési egységben, ahol erdőterületen található egyéb részletek (TI, TN, VÁ, stb) került felsorolásra, az „erdő- és egyéb részlet” kifejezésre módosítottuk a megfogalmazást.</p> <p>- A KE-8 ill. KE-9 kezelési egységben a jogosan kifogásolt megfogalmazást módosítottuk.</p>

		<p>átdolgozni (védetség szintnek, trv-i kötelezettségnek megfelelően.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A fentt. terv nem foglalkozik megfelelő súllyal a 9110 és 91F0 élőhelyek felújításának kérdéskörével. - Kéri az 1.7.3. címét módosítani. - Veszélyeztető tényezők jelentőségénél alkalmazott rövidítések magyarázatát kéri. - Kéri a kiszáradást jobban figyelembe venni a tervkészítésben. - Az erdőfelújítás kisebb veszélyeztető tényező, mint a kiszáradás, lékesedés, inváziósok terjedése. - Kéri a KE-1 általános javaslatai közötti erdőfelújítást jobban kidolgozni. <ul style="list-style-type: none"> - Az erdőszegély kialakítására vonatkozó javaslat erdőterület igénybevételének minősülhet az (Evt.77-85§.) szerint, melyhez igénybevételi eljárás szükséges. - Egyes megfogalmazásokat kér javítani (pl. 17.o. B3. veszélyeztető tényező), mivel sablonosak, és jogszabályok alapján nem lehetségesek. - Az Evt. 10.§. alapján magánerdőkre az erdőtervezés csak ajánlhatja a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódot, váltás az erdőgazdálkodó kérése alapján valósulhat meg. - Problémásnak látja a mikrotarvágást az Evt.10.§ (2)-(3) alapján. - Az előhasználat során az intenzíven terjedő idegenhonos fajok eltávolítására vonatkozó javaslat alapján egyes állományokban a bontás mértéke olyan lenne, ami Evt-be ütköző, bírság kiszabását vonja maga után. - Nehezen értelmezi, hogyan kerül az önkéntesen vállalható előírások közé tiltás, 		<ul style="list-style-type: none"> - KE-5 kezelési egységénél az erdőrésztetek felsorolása a javaslatnak megfelelően kiegészítésre került. <ul style="list-style-type: none"> - Az agrártámogatási rendszerre vonatkozó fejezet teljes átdolgozásra és kiegészítésre került. - A tartalomjegyzék és a szakértők felsorolása javításra került. Be nem épült észrevételek és módosításai javaslatok <ul style="list-style-type: none"> - A 275/2004. Korm. rend. 4.§ (4) alapján a területileg illetékes államigazgatási szervek a kommunikáció célcsoportjai, akikkel a tervet egyeztetni kell a készítés során. Az egyeztetés jelen terv esetében is megvalósult: a készülő fenntartási terv véleményezhető egyeztetési anyagát honlapról letölthetővé tettük, írásban értesítettük az érintetteket a véleményezhetőségről, akik meghívást kaptak területi egyeztető fórumra is. - Az észrevételek egy része félreértésből adódik. Ilyen a körzeti erdőtervrendelet és a Natura 2000 fenntartási terv viszonyával kapcsolatos álláspont, illetve a védett és nem védett erdőterületekre meghatározható önkéntesen vállalható javaslatok köre közti különbségtételre vonatkozó észrevételek egy része. - A hiányolt adatok és információk jelentős részét (SDF szerinti jelölő objektumok állapotértékelése, történeti állapotértékelés, történet, stb. a megalapozó dokumentáció tartalmazza, amely nem képezi a kommunikációra bocsátott anyag részét. - Bizonyos észrevételek azért nem beépíthetők a tervbe, mert felsőbb szinten meghatározott formai kötöttségeket érintenek (pl. fejezetek címe.), a 2018-ban felülvizsgált előírás-javaslat lista tiltást viszont már nem tartalmaz . - A nevelővágások során az intenzíven terjedő tájidegen fajok eltávolítására vonatkozó javaslatok az önként vállalható javaslatok körébe tartoznak, így az a gazdálkodó döntése, hogy
--	--	---	--	---

		<p>korlátozás.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kéri javítani az üzemtervezés kifejezéseket. - KE-1 esetében kéri javítani, a csaknem teljes egészében magas természetességű kifejezést. - A KE-3-ban átfogalmazást javasol az „erdőrészletek a tájidegen fafajú erdő részletei” kifejezés helyett. - KE-6 esetében szerinte az erdő részlet és erdőterület kifejezések nem megfelelően vannak használva. - KE-9-ben kér javítást az egyéb részletekre. - KE-8-ban kér változtatást „tervezési”-ről „kezelési”-re. - Ömböly 11L hiányzik a KE5 felsorolásából. - A tartalomjegyzék és számozása nincs összhangban a tartalommal, hiányzik a szakmai koordinátor és a vezető agrárgazdasági szakértő neve, a javasolt agrártámogatási rendszer fejezet üres. - Javasolja aktualizálni a Natura 2000 támogatási jogcímeiket. - Zavaró számára a „3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervezetekkel” fejezet címe, mivel véleménye szerint nem történt egyeztetés a legfőbb érintett hatósággal, az erdészeti hatósággal, mivel a készülő tervet csak véleményezésre kapta meg. 			<p>olyan állományokban vállalja a beavatkozást, ahol az nem jár olyan mértékű bontással, ami erdőgazdálkodási bírság kiszabásával járna.</p>
<p>Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság</p>	<ul style="list-style-type: none"> - levél, és/v. e-mail értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum 	<p>Igen [FÓRUMON]:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Határvízi egyezmények vannak hatályban a be- és kijövő vizek mennyiségével kapcsolatban. - jó lenne, ha kotrás után a depónia helyben kerülne kirakásra. - jobb oldalra kerülne a depónia, a kotrás szakaszos lenne térben és időben is. - csak a közlekedéshez szükséges területet kaszálják. 	<p>Levélben</p>	<p>Igen</p>	<p>A VGT-hez kapcsolódó jelzett kiegészítéseket a tervező a megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. fejezetében, illetve a fenntartási terv 1.7.6. fejezetében a tervbe beépítette.</p> <p>A csatornák karbantartásával, kotrásával kapcsolatos észrevételek alapján a fenntartási terv KE-11 kezelési egységre vonatkozó fejezete kiegészítésre került.</p>

		<p>- víztározókat javasol. [LEVÉLBEN]: (I. Közli az érintett vizeket [Szénási- és Károlyi-folyás], valamint a velük kapcsolatos észrevételeket.</p> <p>- A 83/2014 Korm. Rend. értelmében a csatorna partéleitől számított legalább 6 méter széles parti sávot szabadon kell hagyni.</p> <p>- A fenntartási munkákra a terv nem tartalmaz ajánlást.</p> <p>- Alapfeladatuk a káros belvizek elvezetése, ezért a meder vízfolyási akadályait eltávolítják.</p> <p>- Kotrás esetén az engedélyben foglaltakat tartják be.</p> <p>- Az aszálykárok elhárítása érdekében végez vízvisszatartást. További medertározási célú vízvisszatartó műtárgyat nem javasol.</p> <p>- Felhívja a figyelmet, hogy több hektár mélyfekvésű területen lehetne időszakosan vízet tárolni.</p> <p>II. Ismerteti a VGT2 területet érintő vonatkozásait a Károlyi-folyás vízfolyás víztestre [*], az Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő Natura 2000 területre [+], és a Nyírség keleti perem sekély porózus víztestre [#]:</p> <p>-- Természetes vízvisszatartást segítő intézkedések [* , +, #];</p> <p>-- Károsodott vízi és vizes és szárazföldi élőhelyek védelme a vízjárást befolyásoló hatásokkal szemben, az egyéb intézkedéseken felül [* , #];</p> <p>-- Vízjárasi viszonyok javítása, illetve a vízkivételek, más víztestre történő átvezetések ökológiai hatásainak csökkentése [* , +];</p> <p>-- Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése [+].</p> <p>- A tervvel kapcsolatban további kifogást nem emel, javaslati figyelembevételével támogatja elfogadását.</p>			
--	--	--	--	--	--

<p>Nyíregyházi Járási Hivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály</p>	<p>- levél, és/v. e-mail értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum</p>	<p>Igen (- Forster Gyula NÖVKNYI nyilvántartásában szereplő aktuális adatok szerepeltetése javasolt, illetve kéri. - régészeti lelőhelyek elkerülése szükséges a földmunkával járó fejlesztések, beruházások tervezése során. - régészeti lelőhelyet érintő létesítmények engedélyezésében szakhatóságként részt vesznek. - Felhívja a figyelmet, hogy a tervezési terület hatósági nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyeket érint. - Régészeti lelőhelyeket csak úgy lehet igénybe venni, hogy azok számottevően ne károsodjanak. Földmunkával el kell kerülni őket, vagy a régészeti örökség csak régészeti feltárással mozdítható el. - Javasolja, hogy a régészeti lelőhelyek kerüljenek megkérésre a Nyilvántartási irodából, és véleménye szerint az adatszolgáltatásban megjelölt lelőhelyeket a terven rögzíteni kell. - Részt kíván venni a megvalósításra kerülő beruházások engedélyezési eljárásaiban.)</p>	<p>levélben</p>	<p>nem</p>	<p>A beérkezett javaslatban megfogalmazottak általános értelemben részben túlmutatnak a Natura 2000 fenntartási terv készítés és tervezés keretein. A tervben megfogalmazott kezelési javaslatok a területen jelenleg is folyó gazdálkodás körén belül maradnak, ilyen formában az örökségvédelem körébe tartozó objektumokat, régészeti lelőhelyeket azokon túl mutató formában nem érintik.</p>
---	--	---	-----------------	------------	---

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Nyírerdő Zrt. észrevételei alapján a KE-5 és KE-7 kezelési egységek esetében az erdőterületen a javaslatok sorába vett természetvédelmi célú legeltetésre vonatkozó megfogalmazásokat a tervező pontosította.

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály, Erdészeti Osztály (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) észrevételei alapján a terv élőhelykezelésre, valamint veszélyeztető tényezőkre vonatkozó fejezete több ponton kiegészítésre került, illetve az erdőgazdálkodást érintő megfogalmazásokat a tervező több helyen pontosította.

A Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság javaslatára a vízgazdálkodási terv elemeivel került kiegészítésre és pontosításra a terv, továbbá a csatornák karbantartásával, kotrásával kapcsolatos észrevételek alapján a fenntartási terv KE-11 fejezete kiegészítésre került.

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20035 Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20035 Ömbölyi-erdő és Fényi-erdő Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „24.”